

FAVO

Federale Adviesraad voor Ouderen

JAARVERSLAG

2015

Jaarverslag 2015

Federale Adviesraad voor Ouderen

Luc Jansen – Voorzitter

Willy Peirens – Ondervoorzitter

mei 2016

Voorwoord en balans

Geachte lezer,

Hierbij vindt u het derde jaarverslag van de Federale Adviesraad voor ouderen (FAVO), dat een overzicht geeft van de werkzaamheden van de Raad in 2015.

In 2015 heeft de FAVO twaalf adviezen uitgebracht. Net als het Bureau is de FAVO zes keer samengekomen. De permanente commissies hebben 28 keer vergaderd: 10 keer voor de commissie Pensioenen, 4 keer voor de commissie Toegankelijkheid van de geneeskundige verzorging, 5 keer voor de commissie Sociale Integratie en bestrijding van de kansarmoede, 7 keer voor de commissie Mobiliteit en 2 keer voor de Commissie Gelijkheid van kansen.

Verder in dit verslag vindt u een overzicht van het geleverde werk door het Bureau, de Raad en elk van de vijf permanente commissies. In bijlage 1 van het jaarverslag vindt u de in 2015 uitgebrachte adviezen. Naast de uitgebrachte adviezen vindt u in bijlage 2 eveneens de samenstelling van de verschillende organen van de FAVO terug.

Ten slotte vindt u in bijlage 3 nog een document met de zienswijze van de FAVO betreffende de vervanging van leden die ontslag hebben genomen. Dit document werd bezorgd aan de toezichthoudende ministers met de vraag de wet en het huishoudelijk reglement aan te passen.

Zoals in 2014 waren ook nu de behaalde resultaten alleen mogelijk dankzij de inzet van de leden van het Bureau en de verschillende commissies.

Alle in 2015 uitgebrachte adviezen kwamen er op initiatief van de Raad. Toch heel merkwaardig dat de regering voor de uitwerking van haar beleid geen beroep doet op de ervaringen en de inbreng van de door de wetgever voorziene Adviesraad voor ouderen.

De wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor ouderen bepaalt in art. 3, § 4: “De leden van de regering aan wie het advies is gericht, formuleren binnen de drie maanden na de ontvangst ervan, het gevolg dat ze aan het advies willen geven. Indien ze geen gevolg wensen te geven aan het advies, motiveren ze dat omstandig.”

In 2015 hebben wij weinig zulke reacties op de uitgebrachte adviezen gekregen, hetgeen ons niet lijkt te beantwoorden aan de bepaling in art. 3, § 4 van de wet van 8 maart 2007. Ook hier hopen we op beterschap in 2016.

In de wet van 8 maart 2007, meer bepaald art. 4, § 6, is eveneens voorzien dat de Adviesraad voor de uitvoering van zijn taken bijgestaan wordt door een cel binnen de administratie die voor zijn werking ook een beroep kan doen op experts.

Ook in 2015 was die steun vanuit de FOD Sociale Zekerheid vlot en uitstekend. Voor vier van de vijf permanente commissies (Pensioenen, Toegankelijkheid van de gezondheidszorg, Sociale Integratie en bestrijding van de kansarmoede en Mobiliteit) was er naast de logistieke steun (vergaderzaal en tolken) een goede samenwerking met de betrokken beleidscellen. Ook in 2015 kwam er geen oplossing voor een ondersteuning van de commissie Gelijkheid van kansen.

Eind 2015 zijn alle commissies gestart met de voorbereiding van een advies over het regeringsprogramma en de algemene beleidsnota's.

De FAVO heeft eveneens het recht kandidaten voor te dragen om de gepensioneerden te vertegenwoordigen in verschillende federale adviesorganen.

Zo werd het artikel 53 van de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige voordelen inzake sociale zekerheid aangepast bij de wet van 15 mei 2014 houdende diverse bepalingen. Zo kan de FAVO vier leden voordragen die als vertegenwoordigers van de gepensioneerden zetelen in de Commissie voor de aanvullende pensioenen. Als rechtsopvolger van het Raadgevend Comité voor de pensioensector (RCP) had de FAVO reeds zijn kandidaten voorgedragen op 2 december 2013, maar de beleidscel van de Minister van Pensioenen meldde in augustus 2014 dat de voordracht door de FAVO niet rechtsgeldig was. Hierdoor was de FAVO genoodzaakt nieuwe kandidaten voor te dragen. De voorbereidingen werden reeds genomen in 2014, maar de nieuwe kandidaten werden pas op 20 januari 2015 benoemd.

Naast de Commissie voor aanvullende pensioenen mag de FAVO eveneens voordrachten doen voor de Commissie voor het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen. Ook hier werd artikel 61 van de programmawet van 24 december 2002 aangepast bij de wet van 15 mei 2014, opdat de FAVO twee leden kan voordragen als vertegenwoordigers van de gepensioneerden. Als rechtsopvolger van het RCP deed de FAVO reeds een voordracht op 21 januari 2014. Het duurde tot 2015 vooraleer onze twee vertegenwoordigers benoemd waren. Tot slot is de FAVO sinds 20 augustus 2015 ook door twee leden vertegenwoordigd in het Raadgevend Comité van de treungebruikers.

In het Nationaal Pensioencomité heeft de FAVO geen vertegenwoordigers. Bij herhaling werd vanuit de FAVO gewezen op het belang van de inbreng van de ervaring van ouderen bij de uitwerking van de pensioenhervormingen.

Artikel 3, § 2 van de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor ouderen stelt ook dat de Raad, op verzoek van een lid van de regering, waarnemers afvaardigt naar de in het kader van de Europese Unie opgerichte adviescomités. Hierover kwam geen enkele vraag van een regeringslid en er is ook geen informatie bekend over het bestaan van dergelijke comités.

Ondertussen startte de Raad zijn vierde werkjaar. Naast het afwerken van verschillende adviezen over het regeringsprogramma en de algemene beleidsnota's is het nu uitkijken naar de uitwerking van het aangekondigde beleid. De Raad zal de impact van dit beleid nauwgezet blijven opvolgen om zijn opdracht – adviezen over het gevoerde ouderenbeleid formuleren vanuit de behoeften van ouderen en hun specifieke belangen verdedigen – te kunnen uitvoeren.

De leden blijven even enthousiast. Om onze opdracht goed te kunnen uitoefenen en nog beter uit te voeren, rekenen wij ook op de ondersteuning en medewerking van de vertegenwoordigers van de bevoegde regeringsleden en van de vertegenwoordigers van de betrokken administraties.

Eind 2016 komt er een einde aan de mandaten van de huidige leden van de Raad. De procedure voor het samenstellen van de nieuwe Raad moet dringend worden opgestart.

Brussel, 31 mei 2016

Luc Jansen
Voorzitter

Willy Peirens
Ondervoorzitter

Inhoudstafel

Voorwoord en balans	3
Inhoudstafel.....	7
1. Overzicht Bureauvergaderingen.....	9
2. Overzicht vergaderingen Raad.....	11
3. Overzicht vergaderingen van de Commissie Pensioenen.....	12
4. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg.....	13
5. Overzicht vergaderingen Commissie Maatschappelijke Integratie en Bestrijding van Kansarmoede	14
6. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Mobiliteit.....	15
7. Overzicht vergaderingen Commissie Gelijkheid van kansen	16
BIJLAGE 1: Adviezen van de Raad	17
BIJLAGE 2: Samenstelling van de organen van de Federale Adviesraad voor Ouderen.....	62
BIJLAGE 3: aanvullende nota's bij het huishoudelijk reglement	67

1. Overzicht Bureauvergaderingen

In 2015 heeft het Bureau 6 keer vergaderd in het kader van de administratieve en technische coördinatie van de Raad. Daarnaast ontmoette het Bureau op **3 februari 2015**, dhr. Bacquelaire, minister van Pensioenen. Bij die gelegenheid werd dieper ingegaan op de werking en samenstelling van het Nationaal Pensioencomité, de welvaartsenveloppe en welbepaalde concrete knelpunten in de werking van de FAVO.

Tijdens de Bureauvergadering van **26 januari 2015** werden de werkzaamheden van de permanente Commissies overlopen en werd vastgesteld dat er geen concrete ontwerpadviezen voorgelegd konden worden aan de Raad. Het jaarverslag 2014 werd besproken en de ontmoeting met de minister van Pensioenen werd voorbereid. Daarnaast werden, zoals in elke Bureauvergadering, de ontvangen reacties op de diverse adviezen besproken en gaven de vertegenwoordigers van de FAVO in de diverse externe organen (Commissie voor het Vrij Aanvullend Pensioen der Zelfstandigen, Commissie Aanvullende Pensioenen, Raadgevend Comité van de Treinreizigers) nadere toelichting over hun activiteiten.

Inzake de evaluatie van de overheidsdiensten werd beslist dat elke permanente Commissie dient na te gaan of er nieuwe elementen aanwezig zijn die een nieuwe evaluatie vereisen.

Op de vergadering van **2 maart 2015** werden vijf ontwerpadviezen besproken, met name:

- ontwerpadvies 2015/1 inzake de algemene beleidsverklaring Mobiliteit (voorbereid in de Commissie Mobiliteit)
- ontwerpadvies 2015/2 betreffende het regeerakkoord en de Algemene beleidsnota inzake Gezondheidszorg en de Algemene beleidsnota Sociale Zaken (voorbereid in de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg)
- het ontwerpadvies 2015/3 inzake het regeerakkoord en de Algemene Beleidsnota Pensioenen (voorbereid in de Commissie Pensioenen)
- het ontwerpadvies 2015/4 betreffende het regeerakkoord, de Algemene Beleidsnota inzake Gelijke Kansen en de Algemene Beleidsnota inzake Personen met een Beperking (voorbereid in de Commissie Gelijkheid van kansen)
- het ontwerpadvies 2015/5 met betrekking tot het Regeerakkoord, de Algemene Beleidsnota inzake Armoedebestrijding en de Algemene Beleidsnota Maatschappelijke Integratie (voorbereid in de Commissie Maatschappelijke Integratie en de Bestrijding van Kansarmoede)

Alle ontwerpadviezen werden doorverwezen naar de Raad ter goedkeuring. Daarnaast werd ook het onderhoud met de minister van Pensioenen, het jaarverslag 2014 en het gebrek aan een ondervoorzitter voor de Commissie Gelijkheid van Kansen besproken.

In de vergadering van **11 mei 2015** werden twee ontwerpadviezen voorgelegd aan het Bureau, namelijk ontwerpadvies 2015/06 inzake het laten meetellen van de studieperiodes voor het pensioen en ontwerpadvies 2015/07 betreffende het Nationaal Pensioencomité. Beide adviezen werden voorbereid in de Commissie Pensioenen. Het Bureau gaat akkoord om beide adviezen over te maken aan de Raad.

Op **26 juni 2015** werd de beperkte deelname van de leden aan bepaalde commissievergaderingen aangekaart, alsook het probleem van de vervanging van de leden wanneer zowel het effectief lid als de plaatsvervanger ontslag hebben genomen. Ook de samenstelling van het Nationaal Pensioencomité wordt besproken.

Daarnaast werd ontwerpadvies 2015/8, voorbereid door de Commissie Pensioenen, betreffende het pensioensysteem met punten voorgelegd. Er werd beslist dit advies over te maken aan de Raad. Over het in hetzelfde ontwerp behandelde onderwerp “initiatieven tot verbetering van de samenwerking tussen de Minister en de FAVO” werd beslist dit te vermelden in een aparte begeleidende brief in plaats van in het advies zelf.

Bij de vergadering van **29 september 2015** werd het ontwerpadvies 2015/9 met betrekking tot de opstelling van het derde federaal plan armoedebestrijding behandeld. De voorzitter en ondervoorzitter van de Commissie Maatschappelijke Integratie en Bestrijding van de Kansarmoede (in dewelke dit ontwerpadvies werd opgemaakt) vroegen en kregen de toestemming om alvast via het specifiek daartoe voorziene webformulier van de POD Maatschappelijke Integratie te reageren op dit federaal plan armoedebestrijding. Tevens werd beslist het ontwerpadvies 2015/10 met betrekking tot de commercialisering van de gezondheidszorg (Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg) mits een formele aanpassing, over te maken aan de Raad. Ook de werking van het Nationaal Pensioencomité en de problematiek van het beperkt aantal deelnemers bij sommige commissievergaderingen werd opnieuw besproken.

Tenslotte werd op **9 december 2015** de laatste Bureauvergadering van 2015 gehouden. De werkzaamheden van de permanente Commissies werd overlopen. Hierbij werden geen nieuwe ontwerpadviezen voorgelegd. Er werd medegedeeld dat secretaris Andy Van Rymenant vanaf 1 januari 2016 zal worden vervangen door Steven Boelens en Ylber Zejnullahu, beiden jurist bij de FOD Sociale Zekerheid.

2. Overzicht vergaderingen Raad

De algemene vergadering van de Federale Adviesraad voor Ouderen (de Raad) is in 2015 in totaal zes keer samengekomen.

Op de eerste vergadering van **16 maart 2015** werden meteen vijf adviezen goedgekeurd. Het advies 2015/2 betreffende het Regeerakkoord en de Algemene Beleidsnota inzake Gezondheidszorg en de Algemene Beleidsnota inzake Sociale Zaken alsook het advies 2015/4 betreffende het Regeerakkoord, de Algemene Beleidsnota inzake Gelijke Kansen en de Algemene Beleidsnota inzake Personen met een handicap werden zonder opmerkingen goedgekeurd.

Het advies 2015/1 betreffende het Regeerakkoord en de Algemene Beleidsnota inzake Mobiliteit en het advies 2015/5 betreffende het Regeerakkoord, de Algemene Beleidsnota inzake Armoedebestrijding en de Algemene Beleidsnota inzake Maatschappelijke Integratie werden mits enkele aanpassingen goedgekeurd.

Tenslotte werd het advies 2015/3 betreffende het Regeerakkoord en de Algemene Beleidsnota inzake Pensioenen goedgekeurd mits aanpassingen. Op dit advies werd een minderheidsnota ingediend door vijf leden. Daarnaast werd de ontmoeting met de minister van Pensioenen van 3 februari 2015 besproken en werd een oproep gedaan aan de leden om zich kandidaat te stellen voor de functie van ondervoorzitter van de Commissie Gelijkheid van Kansen.

Op de vergadering van **19 mei 2015** werden er twee adviezen goedgekeurd, met name advies 2015/6 betreffende de studiejaren en de pensioenberekening en advies 2015/7 inzake het Nationaal Pensioencomité. Daarnaast stelt de Raad vast dat nog niet alle Commissies hun teksten hebben ingediend voor het jaarverslag. Hierdoor, alsook door de hoge werklast van de vertaaldienst, zal het jaarverslag niet klaar zijn voor 31 mei 2015. Tevens werd er beslist om geen beroep in te dienen bij het Grondwettelijk Hof tegen het wetsontwerp betreffende de Nationale Pensioencomité.

Op **7 juli 2015** werd het advies 2015/8 betreffende het pensioensysteem met punten besproken. Dit advies werd goedgekeurd en er werd beslist om de minister van pensioenen in een begeleidende brief erop te wijzen dat de Raad vaak niet beschikt over de nodige wetgevende teksten. Tenslotte werd het probleem van het grote absentisme bij de diverse commissievergaderingen, met uitzondering van de Commissie Pensioenen, besproken.

In de vergadering van **27 oktober 2015** werd het advies 2015/11 met betrekking tot de erkenning van de mantelzorger goedgekeurd, net als het advies 2015/9 met betrekking tot de opstelling van het derde federaal plan armoedebestrijding.

Het advies 2015/10 betreffende de commercialisering van de gezondheidszorg, dat werd opgesteld in een lange en een korte versie, wordt eveneens besproken. Er wordt beslist de korte versie goed te keuren, mits toevoeging van de voorgelezen inleiding.

Ook het advies 2015/12 met betrekking tot de zware beroepen werd besproken, doch het kon niet worden goedgekeurd. Een lid had de vergadering verlaten, waardoor het vereiste quorum ontbrak.

Dit advies werd alsnog goedgekeurd in de vergadering van **10 november 2015**. Er werd tevens beslist dit advies niet alleen over te maken aan de minister van Pensioenen, maar ook aan de voorzitter van het Nationaal Pensioencomité, met de vraag om betrokken te worden bij de werkzaamheden van dit comité.

Op de laatste vergadering van het jaar, op **21 december 2015**, werden er geen adviezen goedgekeurd. De leden stemmen ermee in om zich vanaf begin 2016 bezig te houden met de procedure voor de hernieuwing van de mandaten, teneinde ervoor te zorgen dat de benoemingen tijdig kunnen gebeuren.

3. Overzicht vergaderingen van de Commissie Pensioenen

De Commissie is in 2015 10 keer samengekomen en heeft de Raad 4 adviezen voorgesteld.

Een advies betreffende het regeerakkoord (9 oktober 2014) en de algemene beleidsnota werd tijdens de vergaderingen van **12** en **16 februari** voorbereid. Dit advies gaat, naast het gedeelte pensioenhervorming, over twee andere belangrijke thema's, namelijk het werkgelegenheidsbeleid en de modernisering van de arbeidsmarkt.

De Commissie heeft de Minister van Pensioenen gevraagd zijn algemene beleidsnota voor te stellen tijdens de vergadering van **11 mei**.

Tijdens de vergadering van **29 april** werden de volgende twee adviezen voorbereid:

- een advies betreffende de problematiek van de opname van het aantal studiejaren in de pensioenberekening en
- een advies met betrekking tot de oprichting van een Nationaal Pensioencomité, een kenniscentrum en een Academische Raad.

De Commissie heeft de ombudsmannen pensioenen gevraagd hun jaarverslag tijdens de vergadering van **27 mei** voor te stellen.

Tijdens de vergadering van **8 juni** werden het deeltijds pensioen, de zware beroepen en de hervorming van het ambtenarenpensioen besproken.

De vergadering van **17 september** stond in het teken van de hervorming van het ambtenarenpensioen. De berekening van het pensioen over de ganse loopbaan, de afschaffing van de preferentiële tantièmes, de diplomabonificatie, de afschaffing van het laten meetellen van de contractuele periode voor de berekening van het ambtenarenpensioen, de vervanging van een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid werden besproken.

De Commissie heeft over deze onderwerpen geen advies kunnen formuleren.

Dankzij de vergadering van **12 oktober** kon een advies met betrekking tot de zware beroepen worden geformuleerd.

Tijdens de vergaderingen van **19 november** en **21 december** werd een advies betreffende de algemene beleidsnota inzake pensioenen (van 30 oktober 2015) voorbereid. Gelet op het feit dat deze algemene beleidsnota betrekking heeft op de aanvullende pensioenen, heeft de Commissie ook de wet tot waarborging van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen besproken. De heer Stephane Neetens heeft dit wetsontwerp op 21 december toegelicht.

De Commissie bedankt de deskundigen voor hun bijdragen tot het formuleren van de adviezen. De deskundigen zijn thans met drie: Kristel Wijshof, Felix Vancakenberghe en Kusuto Naito.

4. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg.

De commissie Toegankelijkheid van de Gezondheidszorg vergaderde vier maal in 2015, namelijk op 5 februari, 29 april, 22 september en op 12 oktober.

In de vergadering van **5 februari 2015** werd een eindbespreking gehouden over het ontwerpadvies betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake gezondheidszorg en de algemene beleidsnota inzake sociale zaken (advies 2015/2). Er werd kennis genomen van de brief van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, mevrouw Maggie De Block, in antwoord op ons advies “Kiezen voor Geriatrie” (advies 2014/9).

Een nieuwe voorzitter en ondervoorzitter werden verkozen en er werd gebrainstormd over mogelijke thema’s voor advies. Voor de eerstkomende commissievergadering werd gekozen voor de problematiek rond de commercialisering van de gezondheidszorg.

Tijdens de vergadering van **29 april 2015** werd vooral het “Plan Mantelzorg” besproken. Daarnaast was er ook al een eerste bespreking over het advies “Commercialisering van de gezondheidszorg”.

Op de vergadering van **5 juni 2015** waren slechts 3 leden aanwezig. Er werd beslist om de vergadering niet te laten doorgaan.

Op **22 september 2015** kwam de commissie opnieuw samen voor de eindbespreking van het ontwerpadvies “Commercialisering van de gezondheidszorg”. Ook de mantelzorg kwam opnieuw ter sprake.

Een brief van het UBDD (Unie van Belgische gediplomeerde Denturisten) betreffende de kostprijs van tandzorg en tandprothesen bij ouderen in een woonzorgcentrum (WZC) lag aan de basis van het voorstel om een advies te formuleren rond “Onvervulde noden (bij ouderen) in de gezondheidszorg”, waarin de tandzorg zeker aan bod zou komen.

Op **12 oktober 2015** vergaderde de commissie Toegankelijkheid van de Gezondheidszorg samen met de Commissie Sociale Integratie en Bestrijding van Kansarmoede naar aanleiding van een dringende adviesvraag van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, mevrouw De Block over het koninklijk besluit tot uitvoering van de wet van 12 mei 2014 betreffende de erkenning van de mantelzorger die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat. Deze aanvraag werd prioritair behandeld en leidde tot het advies 2015/11 met betrekking tot de erkenning van de mantelzorger.

In november kreeg de commissie een antwoord vanwege de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid op het advies 2015/10 betreffende de Commercialisering van de gezondheidszorg.

Een woord van dank namens de commissieleden gaat zeker naar **Andy Van Rymenant** voor alle ondersteuning die wij van hem kregen gedurende de voorbije 3 jaar.

5. Overzicht vergaderingen Commissie Maatschappelijke Integratie en Bestrijding van Kansarmoede

1. De commissie heeft in 2015 vijf maal vergaderd: op 2 februari, 4 maart, 6 mei en 18 september; op 12 oktober 2015 samen met de commissie toegankelijkheid tot de gezondheidszorg.

2. Op **2 februari 2015** werd José Collin verkozen tot voorzitter en Luk De Vos tot ondervoorzitter.

3. Naast een evaluatie van de twee overheidsdiensten werkzaam in het domein, dat tot de bevoegdheid van de commissie behoort, ging de aandacht in 2015 in de eerste plaats naar het analyseren van het regeerakkoord en van de algemene beleidsnota's inzake armoedebestrijding en inzake maatschappelijke integratie. Dit leidde tot een ontwerpadvies dat door de plenaire FAVO werd overgenomen in het advies 2015/5 van 16 maart 2015.

Binnen de wettelijk voorziene termijn werd door de staatssecretaris geen antwoord verstrekt.

4. Een ander belangrijk item was het derde Federaal Plan Armoedebestrijding dat in 2015 tot stand moest komen. De commissie heeft eraan gehouden de aandacht te vestigen op de noodzaak om in dat Plan voldoende aandacht te schenken aan de situatie van ouderen. Dat verzoek met het aangeven van een aantal concrete pijnpunten heeft geleid tot het FAVO advies 2015/9 van 27 oktober 2015. Binnen de wettelijk voorziene termijn werd door de staatssecretaris geen antwoord verstrekt.

5. De commissie had de intentie om in november-december de bespreking aan te vatten van de beleidsnota armoedebestrijding van 30 oktober 2015 en zag deze bespreking gekoppeld aan een reactie op het derde Federaal Plan Armoedebestrijding, waarvan aangekondigd was dat het vanaf 15 november 2015 beschikbaar zou zijn. Aangezien de bekendmaking van dit Plan evenwel op zich bleef wachten en er ook op 31 december 2015 nog niet was - hetgeen de commissie bijzonder betreurt - kon de commissie haar werkzaamheden op dit vlak niet aanvatten.

6. Tijdens de vergadering van **12 oktober** werd samen met de commissie toegang tot de gezondheidszorgen het advies 2015/11 van 27 oktober 2015 inzake de erkenning van de mantelzorger voorbereid.

7. Vermeldenswaard is zeker ook de bijzondere interessante uiteenzetting aangaande de referentiebudgetten op de vergadering van 6 mei 2015.

8. De dank van de commissie gaat naar de POD Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding voor de geboden logistieke en administratieve omkadering. We vernoemen mevrouw Anne-Marie Voets alsmede de 2 mensen die het secretariaat voor hun rekening namen (mevrouw Martine De Pourcq tot aan haar pensionering op 31 juli en de heer Kevin Vandendorpe sindsdien)

De deskundige toelichtingen, die ons werden verstrekt door mevrouw Josée Goris, diensthoofd armoedebeleid, werden bijzonder geapprecieerd.

6. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Mobiliteit

In 2015 heeft de commissie Mobiliteit 7 keer vergaderd.

Besproken kwesties

NMBS

- Het seniorentarief zou vóór 9 uur moeten gelden.
- Verschillende loketten sluiten of zijn minder lang open.
- De ticketautomaten zijn moeilijk in gebruik en niet altijd goed gelegen.
- De nieuwe informatieschermen in de stations zijn onvoldoende leesbaar.
- Het treinaanbod 's avonds, in het weekend en op het platteland volstaat niet.
- De coördinatie tussen de NMBS en de MIVB/TEC/De Lijn (tarieven, dienstregelingen, aansluitingen) laat te wensen over.
- In de toekomstige bestuursovereenkomsten van de NMBS en Infrabel zou rekening gehouden moeten worden met de verzoeken en adviezen van de commissie Mobiliteit.

Rijbewijs met punten

- De commissie Mobiliteit is voorstander van dit systeem omdat het de veiligheid verbetert.
- Er moeten begeleidings- en preventiemaatregelen getroffen worden.

Realisaties

Advies over het regeerakkoord en de algemene beleidsnota van de Minister van Mobiliteit

Vertegenwoordiging van de ouderen in andere mobiliteitsinstanties en deelname aan de vergaderingen van het Raadgevend Comité van de treinreizigers, intermodaal platform

Bezoek aan de centrale werkplaats van Mechelen (werkplaats voor het vernieuwen van treinstellen) op uitnodiging van de NMBS, en deelname aan de evaluatievergadering voor de nieuwe schermen in de stations

Deelname aan een vergadering om na te denken over de mobiliteitsproblemen voor Brusselaars op uitnodiging van de Brusselse Minister van Mobiliteit

Vooruitzichten

Uitbreiden van de besprekingen en adviezen tot meer uiteenlopende kwesties: autoverzekering, verkeersreglementering, elektrische fiets; niettemin zijn er weinig discussiepunten mogelijk aangezien mobiliteit grotendeels geregionaliseerd is

Vorbereiden van een ontwerp van advies over het rijbewijs met punten

7. Overzicht vergaderingen Commissie Gelijkheid van kansen

Op **16 februari 2015** was er een bijeenkomst van de commissie met aan de agenda de bespreking en de afwerking van een ontwerpadvies over de algemene beleidsnota 2015 “gelijke kansen”.

Op **21 september 2015** was er een tweede en laatste bijeenkomst voor 2015 met een inleiding over en een bespreking van het Jaarverslag 2014 van het Interfederaal Gelijkekansencentrum . Na deze bijeenkomst bezorgde Patrick Charlier , d.d. Directeur van het Interfederaal Gelijkekansencentrum op 13 oktober de bemerkingen van het Centrum bij het advies 2015/4 van de FAVO.

BIJLAGE 1: Adviezen van de Raad

- Advies 2015/1 – Advies betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake mobiliteit
- Advies 2015/2 – Advies betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake gezondheidszorg en de algemene beleidsnota inzake sociale zaken
- Advies 2015/3 – Advies betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake pensioenen, met bijhorende minderheidsnota
- Advies 2015/4 – Advies betreffende het regeerakkoord, de algemene beleidsnota inzake gelijke kansen den de algemene beleidsnota inzake personen met een beperking
- Advies 2015/5 – Advies betreffende het regeerakkoord, de algemene beleidsnota inzake armoedebestrijding en de algemene beleidsnota inzake maatschappelijke integratie
- Advies 2015/6 – Advies betreffende de problematiek van de opname van het aantal studie jaren in de pensioenberekening
- Advies 2015/7 – Advies met betrekking tot de oprichting van een nationaal pensioencomité, een kenniscentrum en een academische raad (wetsontwerp van 15 april 2015 doc 54 1022/001)
- Advies 2015/8 – Advies betreffende het pensioensysteem met punten
- Advies 2015/9 – Advies met betrekking tot de opstelling van het derde federaalplan armoedebestrijding.
- Advies 2015/10 – Advies betreffende de commercialisering van de gezondheidszorg
- Advies 2015/11 – Advies met betrekking tot de erkenning van de mantelzorger
- Advies 2015/12 – Advies met betrekking tot de zware beroepen

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/1

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET REGEERAKKOORD EN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE MOBILITEIT

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen. Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de Mobiliteit.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor ouderen bepaalt in zijn artikel 3, §2, *“de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies die verband houden met de ouderen”*.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Mobiliteit heeft de Raad een bespreking gewijd aan het regeerakkoord en aan de algemene beleidsnota inzake mobiliteit van 24 november 2014¹.

Rekening houdend met de beperkte bevoegdheden van de Raad werden die punten bekeken die ouderen rechtstreeks of onrechtstreeks aanbelangen en verder rekening houdend met een blik op de toekomst.

ADVIES

- Prijzenbeleid NMBS

Momenteel kunnen 65-plussers genieten van het goedkopere seniorenbiljet. Naar aanleiding van de nog door te voeren vereenvoudiging van de tarieven en de grotere tariefvrijheid die de NMBS wordt gegeven, wenst de FAVO meer duidelijkheid. De financiële responsabilisering van de NMBS wekt immers zorgen op. Zowel de NMBS als De Lijn hebben hun prijzen in het verleden al meermaals ‘vereenvoudigd’. Telkens blijkt dat gelijk te staan met een platte tariefstijging. Deze vereenvoudiging moet niet opnieuw leiden tot een verhoging van de prijzen van de biljetten.

Gezien de senioren nog steeds genieten van een preferentieel tarief (goedkoper seniorenbiljet), hoopt de FAVO dat de financiële toegankelijkheid van een treinrit gegarandeerd blijft voor alle senioren en zij in de toekomst nog steeds kunnen rekenen op dezelfde tariefvoorwaarden als nu.

¹ Algemene beleidsnota van Minister Jacqueline GALANT van 24 november 2014 doc 54 0588/015

- **Evaluatie van het vervoersplan van de NMBS**

De FAVO stelt vast dat er sinds de uitvoering van het nieuwe vervoersplan minder mogelijkheden zijn om zich met de trein te verplaatsen: treinen en haltes werden afgeschaft en bepaalde treinen werden aanzienlijk ingekort, ook tijdens de piekuren.

Door het verminderen van het aantal wagons en het afschaffen van haltes en treinen (in het bijzonder de treinen op het eind van de avond) kunnen ouderen niet meer aan het sociaal en cultureel leven deelnemen, aangezien er onvoldoende treinen en bussen na 20 uur rijden.

De FAVO vraagt de NMBS haar plan zo snel mogelijk aan te passen in functie van de behoeften van de reizigers, wat betreft zowel de samenstelling van de treinen als het aantal haltes en treinen 's avonds.

De FAVO herinnert daarnaast aan haar vorige adviezen inzake de niet-geldigheid van het seniorenbiljet vóór 9 uur.

De FAVO zou de evaluatie van het vervoersplan, die de NMBS in maart zou moeten afronden, willen ontvangen.

- **Toegankelijkheid rollend materieel en stations**

In het recente verleden leverden de NMBS en Infrabel reeds grote inspanningen op vlak van de toegankelijkheid voor personen met een beperkte mobiliteit. Deze regering wil deze inspanningen voortzetten en zo de doelstelling "reizen zonder obstakels" op middellange termijn realiseren. De FAVO juicht dit beleid toe en verwacht dat alle stations, halteplaatsen en treinen snel toegankelijk worden gemaakt.

- **Raadgevend Comité van de Treinreizigers**

De recente hervorming van de NMBS-groep ging gepaard met de herstructurering van het Raadgevend Comité van de gebruikers bij de NMBS, sinds kort het Raadgevend Comité van de Treinreizigers genoemd. De adviserende rol van het comité zal hierdoor in de toekomst versterkt kunnen worden. De minister wenst een dynamisch raadgevend comité van de reizigers en zal spoedig de nieuwe leden van dit comité benoemen. We verwachten dat de minister aan de vraag van de FAVO tegemoetkomt en twee vertegenwoordigers aanduidt die de stem van de ouderen zullen vertegenwoordigen.

- **Geoptimaliseerde intermodale afstemming**

Tariefintegratie en afstemming van de dienstregelingen van trein, tram en bus kunnen veel tijdswinst opleveren.

De FAVO verwacht dat de openbare vervoersnetwerken in Vlaanderen, Wallonië en Brussel hun dienstverlening coördineren door dezelfde procedures te volgen, dezelfde vervoersbewijzen te gebruiken en eengemaakte tarieven toe te passen. Het geïntegreerd openbaar vervoersaanbod, met knooppuntsysteem en ketenmobiliteit, waarvan sprake is in de beleidsnota kan deze vraag inwilligen. Mits er eveneens sprake is van de veralgemening van één multimodaal, geïntegreerd ticketsysteem, geldig voor alle openbaar vervoer in België. De FAVO wenst één kaart (MOBIB) die bij alle vervoersaanbieders kan aangewend worden. En niet één MOBIB kaart per vervoersaanbieder zoals nu het geval is.

- **Informatieverstrekking**

De FAVO is tevreden dat de minister zich inzet voor klantvriendelijke en doelgerichte informatie zodat de reiziger steeds op de hoogte is over (wijzigingen in) zijn reistraject voor, tijdens en na zijn reis. Uiteraard eist de huidige maatschappij nieuwe communicatiekanalen. Gelukkig constateert de FAVO dat de klassieke communicatiekanalen niet vergeten worden. Veel ouderen bewandelen de digitale weg immers nog niet.

Tot slot wenst de FAVO op een volwaardige wijze ingeschakeld te worden als adviesorgaan ten behoeve van de mobiliteit. De FAVO wenst de uitdagingen van de minister aan te grijpen om haar diensten aan te bieden.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 16 maart 2015

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/2

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET REGEERAKKOORD EN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE GEZONDHEIDSZORG EN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE SOCIALE ZAKEN

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen. Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de toegankelijkheid van de gezondheidszorg.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor Ouderen bepaalt in zijn artikel 3§2 *“de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies die verband houden met de ouderen”*

Na voorbereiding ervan in de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg heeft de Raad een bespreking gewijd aan het regeerakkoord, aan de algemene beleidsnota inzake gezondheidszorg van 25 november 2014 en aan de algemene beleidsnota inzake sociale zaken van 25 november 2014².

Rekening houdend met de beperkte bevoegdheden van deze commissie wil de Raad een aantal bedenkingen en suggesties formuleren, die rechtstreeks of onrechtstreeks de ouderen aanbelangen. Het is de bedoeling om ook inspirerend te zijn voor het nieuwe beleid, waarbij voor bepaalde punten expliciet gerefereerd wordt naar vroegere adviezen.

ADVIES

1. De FAVO vindt een stabiele budgettaire meerjarenplanning positief en zeker dat de patiënt toch maximaal gevrijwaard wordt. Ze betreurt evenwel dat tot op heden onvoldoende duidelijk is welke concrete besparingsmaatregelen genomen zullen worden. Met een groeinorm van 1,5 % zal er in 2015 al 355 miljoen besparingen doorgevoerd moeten worden.

2. De FAVO beseft dat een hervorming in de structuur van de gezondheidszorg nodig is onder andere omwille van de stijgende zorgvraag van chronisch zieken en ouderen. Toch moet de zorg voor iedereen toereikend, betaalbaar en kwaliteitsvol zijn zowel in het ziekenhuis, de residentiële zorg en de thuiszorg. Bij de hervorming van de ziekenhuizen zal terdege rekening moeten worden gehouden met een optimaal gespreide basisziekenhuiszorg.

² Algemene beleidsnota van Minister Maggie DE BLOCK van 25 november 2014 doc 54 0588/007 en algemene beleidsnota van de Minister Maggie DE BLOCK van 25 november 2014 doc 54 0588/008

Voor de hoog gespecialiseerde zorg wordt de kennis best geconcentreerd in een beperkt aantal centra, zowel om financiële redenen als om de nodige ervaring terzake op te bouwen (referentiecentra voor pathologieën en technieken). Het is belangrijk om de netwerking tussen de ziekenhuizen te verbeteren en de taakafspraken tussen centra te verhogen.

Vooraf met het oog op dat laatste is een tussenkomst van de verplichte ziekteverzekering in de kosten van het niet-dringend ziekenvervoer als een essentiële schakel in de keten onvermijdelijk.

3. De FAVO betreurt dat de in de Gezondheidswet van 2012 uitgewerkte verplichte derdebetalersregeling, nu enkel voorzien wordt voor gerechtigden op de verhoogde tegemoetkoming en dit enkel voor raadplegingen bij de huisarts vanaf 1 juli 2015. De FAVO dringt er op aan dat de personen met het statuut chronische aandoening eveneens vallen onder de verplichte derdebetalersregeling.

4. De FAVO constateert dat het persoonlijk aandeel van de patiënt / gebruiker in de verzorging thuis, in een residentiële voorziening en in een ziekenhuis de afgelopen jaren enkel is blijven stijgen. De gevolgen van de financieel-economische crisis en de vergrijzing mogen niet afgeschoven worden op de (ouder wordende) patiënt – gebruiker. Acties zoals het verhogen van het remgeld zijn ontoelaatbaar (advies 2014/4 punt 3).

In de beleidsverklaring zien we een sterk engagement voor een toereikende, betaalbare en kwaliteitsvolle zorg in het ziekenhuis, residentiële zorg en thuiszorg, het garanderen en ondersteunen van de voorkeurregeling (gekend onder de benaming ‘rechthebbende verhoogde verzekeringstegemoetkoming’ RVV-statuut of OMNIO-statuut), de Maximumfactuur... Hierbij wordt vooral de klemtoon gelegd op de bescherming van ‘de allerswaksten’.

De FAVO vindt dat dit niet enkel een kwestie mag zijn van inkomen, maar dat men evenzeer rekening moet houden met de effectieve uitgaven van deze personen, met inbegrip van de uitgaven in het kader van de gezondheidszorg.

Het forfaitaire bedrag van € 130 van de Vlaamse Zorgverzekering is in heel wat gevallen ontoereikend. In Brussel en Wallonië zou er een gelijkaardige oplossing moeten worden uitgewerkt om de kosten verbonden aan afhankelijkheid te dekken, zoals de verplichte Zorgverzekering in Vlaanderen.

5. Positief is dat er in het regeerakkoord een verbod op ereloonsupplementen in twee- of meerpersoonskamers in daghospitalisatie wordt aangekondigd.

We betreuren evenwel dat de plafonnering van ereloonsupplementen in eenpersoonskamers bij klassieke hospitalisatie niet in het regeerakkoord vermeld staan. Om de problemen van het afwentelen van de kosten op de patiënten te vermijden, dient de financiering van de ziekenhuizen te worden aangepast tot een systeem dat correct en kostendekkend is.

6. De FAVO vindt het belangrijk dat *eHealth* een centraal punt van het beleid blijft en het veralgemeend patiëntendossier in 2019 op punt moet staan. Zowel voor patiënt als zorgverlener moet het echter een meerwaarde zijn: de zorgkwaliteit moet verbeteren, overbodige onderzoeken moeten vermeden worden, administratie vereenvoudigen. Het is echter belangrijk dat ook het persoonlijk en empathisch contact met de patiënt ook aan kwaliteit toeneemt (advies 2014/4 punt 13).

7. De FAVO is verheugd dat het regeerakkoord pleit voor transparantie in de patiëntenfactuur. De FAVO benadrukt dat de patiënt moet kunnen beschikken over informatie in de kwaliteit en de prijs van de zorg, die ter beschikking wordt gesteld via één toegankelijk platform.

De FAVO is eveneens bezorgd voor die mensen die geen toegang hebben tot internet. Daarom pleiten we om voor die mensen attesten en info ook op papier beschikbaar te stellen. Deze vraag stelt zich vanuit de digitale kloof waarbij ouderen een kwetsbare groep zijn. De basisvoorzieningen en basisinfo moeten voor elke burger toegankelijk zijn.

Omdat het vaak over ingewikkelde en technische informatie gaat, moet de rol van de ziekenfondsen als coach en als casemanager voor de patiënt sterker worden benadrukt (advies 2014/2).

8. Geneesmiddelen krijgen een prominente plaats in het regeerakkoord. Het is evenwel niet duidelijk hoe zowel het volume, als de prijs zullen gereduceerd worden. Zeker niet als gesteld wordt dat *'...innovatieve geneesmiddelen sneller op de markt moeten worden gebracht'*. Deze intentie mag evenwel geen middel zijn om het veralgemeende beroep op generische geneesmiddelen of het "Kiwi-model" in vraag te stellen.

De FAVO vindt het uiterst belangrijk dat de op Europees niveau goedgekeurde nieuwe geneesmiddelen ook in België op korte termijn beschikbaar zijn tegen een redelijke prijs. Vandaag duurt dit te lang.

9. De FAVO vindt het echter even belangrijk om in de residentiële ouderenzorg overconsumptie van geneesmiddelen terug te dringen met extra aandacht voor antidepressiva en antipsychotica. Een aangepast geneesmiddelenbeleid is zeker nodig. Hiervoor is (wetenschappelijk) onderzoek en omkadering nodig zowel in WZC en ziekenhuis. Het overleg tussen de behandelende artsen en met andere actoren, zoals de apothekers en de verpleegkundigen, moet hier verbeterd worden.

Het ontzeggen van therapeutische of medische ingrepen vanaf een bepaalde leeftijd en enkel omwille van de leeftijd is ontoelaatbaar.

10. Anderzijds moet de palliatieve zorg verder worden uitgebouwd om de cultuur van therapeutische hardnekkigheid tegen te gaan. Eén van de aandachtspunten daarbij is een dekking van alle kosten voor de palliatieve patiënten ongeacht de type zorgbegeleiding. Het herdefiniëren van het palliatief statuut is noodzakelijk.

11. De FAVO vindt de veralgemening van de automatische toekenning van de verbonden rechten en sociale tarieven een topprioriteit in de stap richting sociale rechtvaardigheid. Indien er nagedacht wordt over de harmonisering van de concepten die in de verschillende sectoren worden gebruikt om de automatisering van de gegevensstromen te vergemakkelijken dan wil de FAVO hierin betrokken worden. Sinds 1 januari 2014 is de toekenning van de verhoogde verzekeringstegemoetkoming aan de gezinnen in een moeilijke financiële situatie vergemakkelijkt (KB van 15 januari 2014, BS 29 januari 2014). Dat is zeker een goede zaak. De **toekenning** dient echter nog te worden voorzien voor gezinnen in tijdelijke financiële moeilijkheden, vermits financiële problemen ook plots kunnen opduiken (advies 2014/4 punt 5).

12. De FAVO staat achter het beleidsvoornemen om van de geestelijke gezondheidszorg een kernpunt van het beleid te maken. Ze gaat er vanuit dat er hierbij ook voldoende aandacht zal uitgaan naar de problematiek van personen met dementie.

Een betere financiering en terugbetaling van de eerste lijn in het kader van een zorgtraject is belangrijk.

13. De FAVO wijst een privatisering van de ziekteverzekering en de gezondheidszorg van de hand, dit om een evolutie naar een duaal systeem te vermijden met een kwaliteitszorg die enkel toegankelijk is voor wie ze kan betalen.

Het toelaten van commerciële initiatieven in de gezondheidszorg moet daarom worden beperkt.

Doelmatige zorgen, zoals hoorapparaten, psychologische zorg, oogzorg enz., moeten via de verplichte verzekering worden terugbetaald, zoniet dreigen die te verschuiven naar de privésector met alle negatieve aspecten vanden: geen controle op het inflatoir karakter en uitsluiting van mensen die de hogere premies niet kunnen betalen (advies 2014/4 punt 4).

Tot slot wenst FAVO op een volwaardig wijze ingeschakeld te worden als adviesorgaan ten behoeve van zorgbehoevende ouderen. In de beleidsverklaring worden over de vergrijzing en de toename van de chronisch zieken meer vragen gesteld, dan antwoorden gegeven.

De FAVO wenst de uitdagingen van de minister aan te grijpen om haar diensten aan te bieden. Ter herinnering, wat chronisch zieken betreft heeft FAVO reeds eerder een advies gegeven inzake het document "Een geïntegreerde visie op de zorg voor Chronisch Zieken in België" (advies 2014/2). Hierin werd de uitdrukkelijk vraag gesteld om te kunnen participeren in het observatorium chronisch zieken en zo mee te denken in de hervorming van de gezondheidszorg.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 16 maart 2015

**De voorzitter,
Luc JANSEN**

**De ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/3

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET REGEERAKKOORD EN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE PENSIOENEN

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen. Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de Pensioenen.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor ouderen bepaalt in zijn artikel 3, §2, *“de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies die verband houden met de ouderen”*.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Pensioenen heeft de Raad een bespreking gewijd aan het regeerakkoord en aan de algemene beleidsnota inzake pensioenen van 24 november 2014³.

In het kader van de discussie over de Toekomstvisie Pensioenen werd voor de wettelijke pensioenen reeds op 9 september 2014 door de Raad een advies goedgekeurd (Advies 2014/6). De FAVO heeft daarbij de bekommernis om te voorkomen dat ouderen in de armoede terecht komen en wil hen tevens de mogelijkheid te bieden om de verworven levensstandaard te behouden.

Het tweede luik met betrekking tot “de aanvullende pensioenen” (2de en 3de pijler) werd door de Commissie Pensioenen voorbereid maar uiteindelijk werd beslist dit luik op te nemen in een nieuw advies als reactie op het Regeerakkoord en de Beleidsverklaring van de Minister van Pensioenen, evenals op het “verslag van de Expertcommissie”.

Het voorliggend advies heeft, naast het luik pensioenhervorming, eveneens aandacht voor twee andere belangrijke thema’s, nl. het tewerkstellingsbeleid en de modernisering van de arbeidsmarkt.

³ Algemene beleidsnota van Minister Daniel BACQUELAINE van 24 november 2014 doc 54 0588/011

ADVIES

1. Werkgelegenheid en concurrentievermogen

1.1 Tewerkstellingsbeleid

Werkgelegenheidsbeleid en pensioenbeleid vullen elkaar niet alleen aan, het pensioen is afhankelijk van de tewerkstelling. Het succes van het ene bepaalt het succes van het andere. Een krachtig werkgelegenheidsbeleid is vereist. Het is in deze optiek dat de FAVO een aantal arbeidsgerelateerde punten besproken heeft die rechtstreeks verband houden met het pensioen.

Samen met de voorliggende pensioenhervorming had de regering in het regeerakkoord een “**tewerkstellingsplan**” moeten opnemen en dit ontbreekt.

Een krachtig en vernieuwend werkgelegenheidsbeleid is noodzakelijk : een hoge werkzaamheidsgraad en vooral kwaliteitsvolle jobs vormen immers de sleutel tot succes. Bovendien zijn er geen maatregelen voorzien om mensen langer aan het werk te houden.

1.2 Indexsprong

Het wegwerken van de bestaande loonhandicap om de concurrentiepositie van onze bedrijven te verbeteren is een belangrijk gegeven. Op voorwaarde dat dit leidt tot de creatie van voldoende nieuwe jobs, kunnen we begrip opbrengen voor het zoeken naar concrete maatregelen.

Voor de FAVO is het evenwel onaanvaardbaar dat de pensioenen en de sociale uitkeringen in het algemeen, die amper volstaan om te ontsnappen aan het armoederisico, zouden moeten inleveren op koopkracht.

Een indexsprong heeft ontegensprekelijk negatieve effecten omdat dit voor de actieven en de gepensioneerden een doorlopend effect heeft voor alle volgende jaren. Voor de gepensioneerden uit de privé sector komt er nog bij dat, ingevolge de afschaffing van de welvaartsaanpassing, zij een historische koopkrachtachterstand hebben opgelopen. Een indexsprong zal tot gevolg hebben dat het armoederisico bij gepensioneerden alleen maar zal toenemen.

De FAVO neemt akte van de belofte van de regering om het mechanisme van de automatische indexering niet op de helling te zetten, maar blijft afwijzend voor eventuele hervormingen die niet gebeuren in samenspraak met de sociale partners.

Voor actieven is een fiscale compensatie voorzien via de forfaitaire beroepskosten en via een loonlastenverlaging. De FAVO stelt evenwel vast dat er voor de gepensioneerden geen enkele fiscale compensatie voorzien is. Komt daarbij dat de belastingvrijstellingen voor de vervangingsinkomens (artikelen 147 en 178, 3de lid WIB) niet worden geïndexeerd.

1.3 Invoering van een loopbaanrekening

De regering wil een “loopbaanrekening” invoeren die de werknemers in staat stelt om tijd en/of een loon te accumuleren. Zij zouden deze tijd en/of dit loon vervolgens kunnen gebruiken om hun loopbaan tijdelijk te onderbreken, om de overgang tussen twee banen te overbruggen (als aanvulling op de werkloosheidsuitkering) of om hun wettelijk pensioen aan te vullen. In deze spaarrekening zouden het tijdskrediet, de loopbaanonderbreking en alle soortgelijke stelsels worden geïntegreerd.

Alhoewel het idee van een loopbaanrekening aantrekkelijk lijkt vanuit de doelstelling te komen tot zowel meer transparantie als tot meer responsabilisering kan de FAVO zeker niet akkoord gaan met een soort loopbaanrekening waarbij te lage werkloosheidsuitkeringen of pensioenen moeten worden ondervangen met voorafgaande stortingen via het loon. Dit gaat immers volledig in tegen de logica van de sociale zekerheid en veronderstelt een zeer secure en zeer complexe registratiesystemen. Het verschillend opnemen van spaartijd en –loon riskeert trouwens een negatief effect te hebben op de genderdimensie.

Deze loopbaanrekening moet beheerd worden door de Kruispuntbank.

1.4 Tijdskrediet en loopbaanonderbreking

Landingsbanen vormen een belangrijk element om langer werken mogelijk te maken. De FAVO dringt er dan ten stelligste op aan dat de arbeidsmarkt beter wordt afgestemd op oudere werknemers. Er moeten positieve maatregelen getroffen worden om langer werken voor oudere werknemers en werkgevers mogelijk te maken. Onder meer het behoud van de vervroegde uittredingsvoorwaarden voor zware beroepen en lange loopbanen, de mogelijkheid tot combineren van arbeid en privéleven, en vermindering van de arbeidsduur moeten mogelijk zijn zonder nadelige gevolgen voor het pensioen.

Landingsbanen moeten mogelijk blijven vanaf de leeftijd van 55 jaar, in een 4/5de stelsel met gelijkstelling. Vanaf de leeftijd van 60 jaar moeten actieven kunnen kiezen voor volwaardige landingsbanen (in 4/5de stelsel of halftijds).

1.5 Loopbaaneinde

Voor de FAVO is het uiterst belangrijk dat de arbeidsmarkt beter wordt afgestemd op oudere werknemers en dat er niet enkel unilineaire maatregelen worden voorgesteld die gericht zijn op langer werken, zonder aanpassing van de arbeidsmarkt en de arbeidsomstandigheden.

Of de herziening van de loonvorming voor oudere werknemers hierbij een nuttige piste zou kunnen zijn, is pas te beoordelen binnen een breed onderzoek.

1.6 Het aanmoedigen van deelname aan de arbeidsmarkt

Het is verre van realistisch om 60-plussers te activeren en te begeleiden naar een nieuwe baan omdat de arbeidsmarkt onvoldoende in die zin werd aangepast. De actieve en passieve beschikbaarheid van werklozen tot 65 jaar verhogen is op zich een maatregel voor niets indien de arbeidsmarkt niet klaar is voor deze oudere werknemers. Het zal deze groep stigmatiseren wat leidt tot frustraties bij de betrokkenen.

Bovendien betekent de afschaffing van de anciënniteitstoelage voor oudere werklozen een serieus inkomensverlies.

De FAVO gaat daarom niet akkoord met de afschaffing van de anciënniteitstoelage voor de oudere werkloze. Het is een bijkomende sanctie, rekening houdend met de verstrenging van het SWT.

2. Pensioenhervorming

Pensioenhervormingen zijn nodig. Maar, daar waar het rapport van de “Commissie Pensioenhervormingen” vooral een visie op lange termijn voorstelt die budgetneutraal is, wil deze regering de hervormingen op korte termijn doordrukken, en vooral die zaken er uitpikken die een besparing opleveren.

De werkelijke hervormingsstrategie wordt in het regeerakkoord niet uitgewerkt, de focus ligt vooral op langer werken door het optrekken van de pensioenleeftijd, het wijzigen van de berekening, maar niet op een versterking van het wettelijk pensioen. De FAVO vreest dat op korte termijn louter gesleuteld wordt aan parameters van het bestaande systeem, zonder structurele hervormingen door te voeren die de adequaatheid garanderen en gericht zijn op de toekomstige arbeidsmarkt en flexibele loopbanen.

2.1 Algemene bemerkingen

2.1.1 Harmonisering van de pensioenen

De FAVO stelt tot haar spijt vast dat de regering, in navolging van de “Commissie Pensioenhervormingen”, zich niet durft uit te spreken voor een streven op lange termijn naar een volledige integratie van de drie stelsels.

Systematische maatregelen moeten worden genomen in de richting van een geharmoniseerd pensioenstelsel. Niet alleen omdat de gemengde loopbanen in de toekomst nog frequenter zullen voorkomen, maar vooral omwille van de nood aan een opheffing van bestaande onrechtvaardigheden en onbillijke verschillen.

De FAVO gaat niet akkoord met het feit dat de harmonisering van de verschillende pensioenstelsels als een besparing wordt aangewend, waarbij er een harmonisering naar beneden gebeurt in plaats van een harmonisering naar boven.

De FAVO is daarom van mening dat in de overgangsfase naar een geharmoniseerd pensioenstelsel er maatregelen moeten worden genomen die leiden tot meer gelijkheid tussen de verschillende pensioensystemen.

2.1.2 Oprichting van een adviserend Nationaal Pensioencomité

Een duurzame pensioenhervorming vereist geduldig sociaal overleg.

Alhoewel het nog vrij onduidelijk is welke de bevoegdheden van het Nationaal Pensioencomité zullen zijn lijkt het een goed idee om een platform te creëren voor het garanderen van de maatschappelijke betrokkenheid bij de opvolging en de bewaking van het globaal pensioenbeleid.

De Federale Adviesraad voor Ouderen eist formeel om daadwerkelijk betrokken te worden in het Nationaal Pensioencomité bij de uitwerking en de realisatie van een gemoderniseerd pensioenstelsel.

2.1.3 Genderkloof

Optrekken van de loopbaan- en leeftijdsvoorwaarden zal vooral voor vrouwen zwaarder doorwegen. Ook de wijzigingen betreffende de gelijkstellingen bij loopbaanonderbreking treffen in de eerste plaats de vrouwen.

De actieve deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt aanmoedigen en mogelijk maken, is een belangrijk wapen voor het garanderen van bestaanszekerheid. Maar, we mogen niet voorbij gaan aan de haalbaarheid hiervan.

Het is ontegensprekelijk dat vrouwen, in het belang van het gezin en de familie, meer onbetaalde zorgtaken op zich nemen. Dit heeft onmiskenbaar een zeer belangrijke maatschappelijke doelstelling. Daarom mogen zij hiervoor niet benadeeld worden bij de pensionering, en zeker niet ten gevolge van een hervorming die hiermee onvoldoende rekening houdt.

2.2 Wettelijke pensioenen

2.2.1 Vervroegd pensioen

Het is betreurenswaardig dat mensen die bijna op vervroegd pensioen kunnen, voor de tweede maal op korte tijd de eindmeet zien verschuiven.

De verhoging van de pensioenleeftijd op het einde van de loopbaan zorgt voor onzekerheid en vermindert de motivatie bij oudere werknemers.

Om deze reden is het belangrijk dat de pensioenleeftijd wordt vastgeklikt op 10 jaar vóór het bereiken van de op dat ogenblik geldende pensioenleeftijd, zodat gedurende de laatste loopbaan jaren de pensioenvoorwaarden niet restrictiever mogen worden.

2.2.2 Wettelijke pensioenleeftijd

De FAVO stelt vast dat de wettelijke pensioenleeftijd wordt opgetrokken zonder dat er maatregelen worden voorzien om werken op latere leeftijd mogelijk te maken.

Voor de FAVO moet de klemtoon op het aantal loopbaan jaren liggen en niet zozeer op de leeftijd. De FAVO is gekant tegen een lineaire koppeling van de pensioenleeftijd aan de levensverwachting.

De FAVO opteert voor een pensioenleeftijd die afhankelijk is van een aantal loopbaan jaren, eerder dan van een vastgestelde leeftijd. Voor de mensen die niet aan deze loopbaanvoorwaarden voldoen, blijft een leeftijdsvoorwaarde om het recht te openen wel noodzakelijk.

Optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd is niet DE oplossing om de betaalbaarheid van de vergrijzing te garanderen. De inspanning moet vooral prioritair gericht worden op de optrekking van de werkzaamheidsgraad van de 55-plussers.

De klemtoon op de werkzaamheidsgraad betekent echter dat er ook concrete maatregelen moeten worden genomen om mensen positief te motiveren tot langer werken, en dat hiervoor de nodige faciliteiten worden voorzien. De overgang van werk naar pensioen moet flexibel kunnen verlopen.

Bedrijven moeten worden aangezet om mensen langer in dienst te houden. Zij moeten hiervoor kunnen rekenen op voldoende ondersteuningsmaatregelen.

2.2.3 Eenheid van loopbaan

De FAVO is verheugd over het feit dat op termijn de eenheid van loopbaan wordt afgeschaft. Effectief gewerkte dagen moeten zeker in aanmerking komen om de eenheid van loopbaan te doorbreken of volwaardig mee te tellen.

De specifieke situatie van de cumulatie van een (politiek) mandaat met een andere beroepsbezigheid kan echter beperkende cumulatierregels verantwoorden.

2.2.4 Toegelaten arbeid

De toegelaten arbeid mag geen voorwendsel zijn om de wettelijke pensioenen niet te verhogen. Het pensioen moet voldoende hoog zijn om een evenwaardige levensstandaard te behouden zonder dat bijverdienen noodzakelijk is.

De FAVO verheugt zich over de versoepeling van de sanctionering bij de overschrijding van de nog bestaande inkomensgrenzen.

2.2.5 Overlevingspensioenen

Het is logisch dat ook de leeftijd voor het ontvangen van een overlevingspensioen geleidelijk wordt opgetrokken. Dit evenwel in de veronderstelling dat langer werken ook daadwerkelijk mogelijk wordt voor oudere werknemers.

2.2.6 Pensioenberekening

2.2.6.1 Transparantie

Voor de administratieve beheersbaarheid, en om de solidariteit en het intergenerationele evenwicht op het collectieve niveau zichtbaar te maken, is een transparant systeem van essentieel belang. Daarenboven moeten alle burgers in staat zijn te begrijpen op welke wijze hun eigen pensioenrechten worden opgebouwd, zodat ze in het licht daarvan hun eigen beslissingen kunnen nemen.

De FAVO heeft kennis genomen van het voornemen van de regering om in navolging van de “Commissie Pensioenhervorming” te kiezen voor een puntensysteem. Zonder een doelstelling op zichzelf te zijn, zou het mogelijk een hanteerbaar instrument kunnen zijn om de duur van de loopbaan te valoriseren en een meer duidelijke band te creëren tussen de duur van de loopbaan en het gemiddeld arbeidsinkomen van de actieven en de pensioenberekening. In principe zou een puntensysteem, met wettelijke vastlegging van de wijze waarop in de toekomst variabelen worden verrekend, moeten zorgen voor meer toekomstzekerheid. Daarnaast zou dit moeten leiden tot een definitieve verankering van de koppeling van de verworven lonen en de loonplafonds aan de welvaartevoluitie en voor minder adhoc beleidsinterventies.

Met de wiskundige berekeningsformule voor het vastleggen van de waarde van een punt laat de “Commissie Pensioenhervorming” wel ruimte voor elke regering om zich te beroepen op de

noodzakelijke budgettaire neutraliteit om de delta-factor (de vervangingsratio) aan te passen. Ook met een puntensysteem is er dus geen sluitende toekomstzekerheid. Of een dergelijk systeem kan worden verantwoord door te verwijzen naar meer transparantie en meer eenvoud voor de doorsneeburger is voor de FAVO meer dan twijfelachtig.

De FAVO is van mening dat de regering voldoende tijd moet nemen om een aantal praktische alsook meer principiële onduidelijkheden verder te onderzoeken. Bijkomende studies zijn nodig over de consequenties van het organiseren van drie aparte puntensystemen voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren, en over de invloed op de waardering van een punt van de economische conjunctuur op het ogenblik van de pensionering.

Een al te grote flexibiliteit, uitsluitend in functie van de economische en/of demografische context, is te vermijden. Dit laatste aspect vraagt dan ook een grondig onderzoek vooraleer de FAVO hiermee eventueel akkoord zou kunnen gaan.

Een adequaat en menswaardig pensioen moet in ieder geval steeds de eerste doelstelling zijn en wordt teveel overgelaten aan wijzigende parameters die weinig zekerheid bieden voor de burger.

2.2.6.2 Gelijkgestelde perioden

Niet iedereen heeft het geluk om gezond te blijven of gedurende gans zijn leven een job te behouden. Daarenboven moet een evenwichtige combinatie arbeid/gezin mogelijk zijn. Het is daarom van belang dat de huidige regeling inzake gelijkgestelde periodes wordt behouden. De gelijkgestelde periodes vormen immers een belangrijke buffer om het pensioenbedrag enigszins op peil te houden.

Ze vormen een essentieel onderdeel van het solidaire karakter van het pensioenstelsel, en bij uitbreiding van de sociale zekerheid.

De FAVO verheugt zich over de voorgenomen uitbreiding van het recht en de gelijkstelling voor het gemotiveerd tijdskrediet.

2.2.6.3 Vervangingsratio

Het stelsel van wettelijk bescherming gebaseerd op repartitie, verzekering en solidariteit moet worden verstevigd. De eerste pijler moet het fundament blijven van ons pensioensysteem. Een degelijke netto-vervangingsratio is noodzakelijk opdat de pensioenen een waarborg zouden zijn voor het behoud van de levensstandaard na de pensionering.

De FAVO betreurt dat er nergens in het regeerakkoord voorstellen worden gedaan om de vervangingsratio te verbeteren.

2.2.6.4 Reactivering van de welvaartsevolutie in de herwaarderingscoëfficiënt

Voor de FAVO is de herinvoering van de welvaartsevolutie, die sinds 2005 tot de eenheid herleid werd en die samen met de indexevolutie deel uit maakt van de herwaarderingscoëfficiënt, meer dan noodzakelijk om de vervangingsratio te verbeteren.

2.2.6.5 Loonplafonds

De realisatie van een degelijke netto-vervangingsratio, die garant staat voor het maximaal behoud van de verworven levensstandaard, vereist ook dat het loonplafond met 25% wordt opgetrokken.

Dit kan in een overgangperiode van 10 jaar lopende van 2016 tot 2025, waarbij het loonplafond van 2015 jaarlijks met 2,5% wordt verhoogd, bovenop de bestaande verhogingen.

2.2.7 Pensioenbonus

De FAVO betreft de beslissing van de regering waarbij de pensioenbonus vanaf 1 januari 2015 werd afgeschaft voor nieuwe intreders.

Hoewel het onvoldoende is aangetoond dat de pensioenbonus ervoor zorgt dat mensen langer in het arbeidscircuit blijven, is het belangrijk dat langer werken beloond wordt.

Toch mag niet worden vergeten dat de bonus een relatief sterke impact heeft, inzonderheid voor de lagere pensioenen ingeval mensen effectief hebben doorgewerkt. Het is belangrijk dat aan langer werken positieve aspecten worden gekoppeld.

Daarom dringt de FAVO er op aan dat de pensioenbonus terug wordt ingevoerd en aantrekkelijker wordt gemaakt, onder meer door de wachtperiode van 12 maanden schrappen en de aangepaste pensioenbonus te laten ingaan vanaf de leeftijd van 62 jaar.

2.2.8 Ambtenarenpensioenen

De FAVO beschikt over te weinig informatie over de lange termijn hervormingen van de ambtenarenpensioenen. Aangezien de regering hierover nauw overleg zal plegen met de sociale partners wenst de FAVO zich hierover voorlopig niet uit te spreken.

Een globale visie dringt zich echter op die ruimer gaat dan enkel de pensioenaspecten.

2.2.9 Zware beroepen

Dat niet iedereen dezelfde mogelijkheden heeft om een volwaardige klassieke loopbaan uit te bouwen kan niemand ontkennen. Verschillen qua werkomstandigheden, zelfsturing en vrijheid in de organisatie van het werk, monotonie van het werk, zwaarte van het werk, stress,... zijn een realiteit.

Deze problemen moeten maximaal aan de bron aangepakt worden, door hervormingen in de arbeidsorganisatie, competentie management, persoonlijke ontwikkelingsplannen voor alle werknemers en het aanbieden van alternatieve loopbaanpaden.

Naast deze noodzakelijke aanpak aan de bron blijft het toch wel nodig om ook met deze loopbaanbelemmeringen rekening te houden op het ogenblik van de pensionering. De ervaring leert evenwel dat een oplijsting van "zware beroepen" een bijna onmogelijke opdracht is.

De FAVO stelt voor om deze verouderde notie in te ruilen voor een doelgroep-definitie die uitgaat van specifieke en objectiveerbare risico's.

2.2.10. Armoedebeschermtng

2.2.10.1 Minimumpensioenen

De FAVO is tevreden dat er enigszins consensus bestaat over het feit dat de minima te laag zijn en met het voornemen van de regering om het minimumpensioen te verhogen tot minstens 10% boven

de armoededrempel. Voor de FAVO is het duidelijk dat hierbij rekening moet worden gehouden met de geactualiseerde Europese armoedenorm.

De FAVO is van oordeel dat een koppeling aan het minimumloon een nog betere garantie kan zijn en stelt voor om voor iedere gepensioneerde minstens een minimumpensioen te voorzien dat gelijk is aan 90% van het gewaarborgd minimumloon voor een volledige loopbaan.

De FAVO stelt met tevredenheid vast dat bij het recht op minimumpensioen rekening zal worden gehouden met een tewerkstelling, ongeacht het stelsel waarin deze werd verricht.

Voor de zelfstandigen werd het minimumpensioen de jongste jaren meermaals geherwaardeerd. De regering voorziet dat het gewaarborgd minimumpensioen voor een alleenstaande zal opgetrokken worden tot het niveau van het werknemerspensioen. Deze herwaardering is positief, maar er is geen verhoging van de bijdragen in de regeling voor zelfstandigen als compensatie, de tegemoetkoming van de Staat in de kosten van hun pensioen stijgt regelmatig (thans 40%) onder andere omdat hun bijdragen begrensd zijn.

2.2.10.2 Welvaartsvastheid

De FAVO verheugt zich over de intentie dat de volgende jaren de welvaartsenveloppes voor 100% zullen worden besteed, conform de wet op het Generatiepact van 23 december 2005.

De FAVO betreurt evenwel dat dit via fiscale weg zal gebeuren zodat de gepensioneerden hiervan niet onmiddellijk het voorziene effect zullen ervaren.

De FAVO is dan ook absoluut voorstander dat de welvaartsverhoging in het pensioenbedrag wordt opgenomen waardoor de koopkracht zal toenemen.

De FAVO is uitdrukkelijk voorstander van een structureel en automatisch welvaartsmechanisme dat in de regelgeving verankerd is en toepasbaar is op alle pensioenstelsels, inclusief de DOSZ.

Indexering en welvaartsaanpassing zijn immers de enige mogelijkheden voor de gepensioneerden om hun koopkracht op peil te houden.

Het is onaanvaardbaar dat de pensioenen van de privé sector geen gelijke tred houden met de evolutie van de lonen om de koopkracht in stand te houden, terwijl een dergelijke regeling wel bestaat voor de vast benoemde ambtenaren via het perequatiesysteem dat in de pensioenreglementering is opgenomen.

2.2.10.3 Inhaalbeweging

Voor de pensioenen die ingegaan zijn vóór 1997 is een inhaalbeweging meer dan noodzakelijk om te voorkomen dat de pensioenen verder wegglijden naar het niveau van de minimumpensioenen waarvan de bedragen op dit ogenblik net boven of onder de armoedegrens ligt.

Het wegwerken van de opgelopen welvaartsachterstand is een absolute prioriteit.

2.2.11 Gezinsdimensie

Uitgaande van de vaststelling dat de opbouw van eigen rechten steeds belangrijker wordt gezien de evolutie van de maatschappij (minder huwelijken, meer echtscheidingen, meer alleenstaanden), is het toch nog essentieel om de eigen rechten te versterken, zodat aan iedereen een menswaardig pensioen kan worden toegekend ongeacht de keuzes die men maakt in zijn/haar privéleven. Dat de

regering hier aandacht aan besteedt is positief maar spijtig genoeg blijft het bij een onderzoek en zit de kans erin dat er voor 2030 niets concreet gebeurt.

De piste van een vrijwillige pensioensplit is één van de mogelijke alternatieven in verband met het organiseren van een partnersolidariteit. Een consequente splitlogica heeft echter tot gevolg dat er geen sprake meer is van afgeleide rechten (overlevingspensioen, gezinspensioen, echtscheidingspensioen), maar van een gelijke verdeling van de rechten tussen rechthebbenden. Belangrijkste bekommernis is dat beide partners hierbij niet met een laag pensioen zouden achterblijven.

Voor de FAVO is het belangrijk dat een mogelijke nieuwe invulling van sociale bescherming ook open staat voor wettelijk samenwonenden. Er mag immers niet voorbij worden gegaan aan deze maatschappelijke realiteit noch aan de problematiek van nieuw samengestelde gezinnen, alleenstaande ouders, ...

2.2.12 Gedeeltelijke opname van het pensioen

De FAVO wacht de resultaten af van het onderzoek betreffende het deeltijds pensioen. Het deeltijds pensioen kan een bijkomend alternatief zijn, maar mag de landingsbanen niet vervangen.

2.2.13 Informatieverstrekking

De FAVO is tevreden over het initiatief om een toegankelijke pensioenmotor te ontwikkelen zodat de pensioeninformatie transparanter wordt gemaakt voor de burger. Niettemin is voor veel mensen de communicatie op papier de enige mogelijkheid.

2.2.14 Financiering van de wettelijke pensioenen

Over de betaalbaarheid van de pensioenen wordt in het regeerakkoord en in de Beleidsnota Pensioenen weinig gesproken.

Dit terwijl de instroom van babyboomers en vrouwen met een volwaardige beroepsloopbaan toeneemt, en anderzijds de levensverwachting verder stijgt, waardoor de uitgaven voor de pensioenen blijft groeien.

De betaalbaarheid van de pensioenen wordt niet alleen verzekerd door langer werken aan te moedigen en/of te verplichten.

Essentieel om de financiële leefbaarheid van de wettelijke pensioenen op lange termijn te garanderen is de realisatie van een maximale tewerkstelling. Hierbij moet volop worden ingezet op een verhoging van de werkzaamheidsgraad: meer mensen aan de slag in gemiddeld langere loopbanen, maar ook op meer werkbare jobs.

Voor de FAVO is het uitgesloten dat lonen en uitkeringen extra worden belast door de vergrijzing. Een uitbreiding van de financieringsbasis, die de ontvangsten van het globaal beheer van de sociale zekerheid vastlegt, moet de basis vormen. Daarbij is het noodzakelijk dat wordt bijgedragen naar draagkracht, en dat de sterkste schouders bijgevolg de zwaarste lasten dragen.

Daarom opteert de FAVO voor:

- de heffing van sociale zekerheidsbijdragen op alle elementen die het loon vormen,
- een sociale rechtvaardigere verdeling van de financiering, door bijdragen te heffen op inkomsten uit arbeid en inkomsten uit vermogen
- de invoering van een meerwaardetaks op aandelen
- een hogere heffing op beurs- en valutatransacties
- een versterking van de huidige alternatieve financiering

Een vermindering van de sociale en/of fiscale voordelen aan de tweede en de derde pijler kan, vanaf het bereiken van een bepaald inkomstenniveau, marges creëren voor het investeren in de eerste pijler.

In verband met de solidariteitsbijdrage die wordt ingehouden op de hogere pensioenen, is de FAVO van mening dat de opbrengst integraal in de pensioenen wordt geïnvesteerd om de oudste en laagste pensioenen op te trekken.

Bovendien dringt de FAVO er op aan geen solidariteitsbijdrage meer te heffen op kapitalen of (fictieve) renten, ongeacht de datum van de uitbetaling, vanaf het zestiende jaar na de eerste uitbetaling in rente of kapitaal.

De FAVO herinnert er hierbij aan dat de fictieve rente van extralegale pensioenen nog steeds berekend wordt op basis van een rentevoet van 4,75% terwijl de echte rendementen (in tak 21) ondertussen veel lager liggen.

2.3 Aanvullende pensioenen

2.3.1 Tweede pijler

2.3.1.1 Bestaansrecht

Een sterke eerste pijler, gebouwd op solidariteit moet absolute voorrang blijven krijgen op alle andere vormen van aanvullende systemen.

De huidige loonplafonds zorgen er evenwel voor dat voor de beter verdienende werknemer het uitbetaalde pensioen niet in verhouding staat tot de betaalde bijdrage. Een tweede pijler laat toe om de vervangingsratio tot een redelijk niveau op te trekken.

Niettegenstaande de tweede pijler niet voor iedereen toegankelijk is, is de afschaffing of de afbouw van deze vorm van pensioenen niet aan de orde, wel integendeel, het aanvullend pensioen moet voor iedereen in voldoende mate toegankelijk zijn.

De noodzakelijke democratisering en de uitbouw van de aanvullende pensioenen mag er evenwel niet toe leiden dat de wettelijke pensioenen (1ste pijler) hierdoor worden afgebouwd.

2.3.1.2 Contractueel overheidspersoneel

De contractuelen van de publieke sector worden op het vlak van de pensioenen zwaar benadeeld ten opzichte van hun vast benoemde collega's.

De contractuelen bij de overheid hebben wel dezelfde plichten als hun vast benoemde collega's, maar niet dezelfde pensioenrechten.

De toegang tot een aanvullend pensioen voor het contractueel overheidspersoneel kan deze ongelijkheid gedeeltelijk ondervangen.

Daarom dringt de FAVO bij prioriteit aan op de invoering van een aanvullend pensioenstelsel voor het contractueel overheidspersoneel, waarbij de uitvoering aan een publieke pensioeninstelling wordt toevertrouwd.

2.3.1.3. Bijdragen

Aanvullende pensioenstelsels voor werknemers in de tweede pijler worden gefinancierd door werkgevers- en werknemersbijdragen. De bijdragepercentages moeten voldoende hoog zijn om de lage vervangingsratio van de eerste pijler aan te vullen.

Het regeerakkoord besteedt weinig aandacht aan de hoogte van het aanvullend pensioen en de bijdrageproblematiek die ermee samenhangt. De regering moet erop toezien dat het bijdrageniveau, in overleg met de sociale partners, voor iedere werknemer minimum 3% bereikt.

De FAVO is verheugd vast te stellen dat voor alle zelfstandigen de mogelijkheid zal worden gecreëerd om een volwaardige tweede pijler uit te werken.

2.3.1.4. Gegarandeerd minimumrendement

Een gewaarborgd minimumrendement beveiligt de opgebouwde rechten tegen een slechte conjunctuur. Bedragen die in een tweede pensioenpijler worden ondergebracht moeten een gegarandeerd minimumrendement opleveren. Foutieve beleggingen, slechtere financiële perioden,...mogen niet tot gevolg hebben dat de gerechtigden hiervan de dupe worden.

2.3.1.5. Beschermd pensioenkapitaal

Werknemers en zelfstandigen die een aanvullend pensioen in de tweede pijler opbouwen, moeten zeker zijn dat hun pensioenkapitaal beschermd wordt.

Zij mogen niet het slachtoffer worden van overnames van maatschappijen of mogelijke faillissementen. De FAVO is van oordeel dat een degelijke bescherming in de wet moet worden ingeschreven.

2.3.1.6. Uitbetaling in rente of in kapitaal

Een aanvullend pensioen in de tweede pijler, dient om de vervangingsratio van de pensioenen uit de eerste pijler te verhogen.

De uitbetaling kan echter op drie manieren: in rente, in kapitaal of een combinatie van rente en kapitaal.

De FAVO vindt het positief dat de fiscale behandeling van de uitbetaling van een tweede pijlerpensioen in rente of kapitaal beter op elkaar wordt afgestemd.

Indien er voor een rente wordt gekozen kan een overlijdensdekking worden voorzien zodat de overdraagbaarheid verzekerd is.

2.3.1.7. Beperken werkingskosten

De werkingskosten van verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen zijn vrij hoog. Zij hebben een negatieve invloed op het rendement van de bedragen die in de tweede pijler worden gespaard.

De werkingskosten van deze instellingen mogen een bij wet bepaalde afwijking met deze van publieke diensten niet overschrijden.

2.3.2 Derde pijler

De FAVO is van oordeel dat deze financiële producten eerder tot het domein van de individuele initiatieven behoren, die eigenlijk geen onderdeel van het pensioendebat zouden mogen uitmaken.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 16 maart 2015

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN
Minderheidsnota bij advies 2015/03

Overeenkomstig de bepalingen van het artikel 16 van het huishoudelijk reglement van de Federale Adviesraad voor Ouderen (FAVO) hebben ondergetekenden besloten om een minderheidsnota in te dienen op het Advies 2015/3 betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake pensioenen, welke werd goedgekeurd door de algemene vergadering van de FAVO op 16 maart 2015.

Ondergetekenden kunnen zich niet akkoord verklaren met de volgende bepaling uit het advies.

Punt 2.2.10.1 Minimumpensioenen – laatste paragraaf (blz. 10)

“Voor de zelfstandigen werd het minimumpensioen de jongste jaren meermaals geherwaardeerd. De regering voorziet dat het gewaarborgd minimumpensioen voor een alleenstaande zal opgetrokken worden tot het niveau van het werknemerspensioen. Deze herwaardering is positief, maar er is geen verhoging van de bijdragen in de regeling voor zelfstandigen als compensatie, de tegemoetkoming van de Staat in de kosten van hun pensioen stijgt regelmatig (thans 40%) onder andere omdat hun bijdragen begrensd zijn.”

Ondergetekenden vragen de schrapping van de tekst vanaf “...maar er is geen verhoging van de bijdragen in de regeling voor zelfstandigen als compensatie, de tegemoetkoming van de Staat in de kosten van hun pensioen stijgt regelmatig (thans 40%) onder andere omdat hun bijdragen begrensd zijn” om volgende redenen:

- Iedereen is ervan overtuigd dat lasten op arbeid te hoog zijn. Waarom dan het signaal dat last op “zelfstandige” arbeid wel omhoog moet.
- Het element dat een zelfstandige in vergelijking met een werknemer meer staatsfinanciering ontvangt is bediscussieerbaar (cfr. Onder andere het element dat het Sociaal Statuut der Zelfstandigen immers ‘soberder’ is.
- Toekomstige evolutie van tussenkomst van de Staat in onderscheiden stelsels (meerjarenplannen RVP).

Ingediend op 16 maart 2015 door:

Luc VANDEWALLE, André BERTOUILLE, Geert MESSIAEN, Etienne DE VOS en Michel WUYTS

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/4

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET REGEERAKKOORD, DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE GELIJKE KANSEN EN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE PERSONEN MET EEN BEPERKING

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen.

Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op het gelijke kansenbeleid.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor Ouderen bepaalt in zijn artikel 3, §2 “de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies die verband houden met de ouderen”.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Gelijke Kansen heeft de Raad een bespreking gewijd aan het regeerakkoord, aan de algemene beleidsnota inzake personen met een handicap van 25 november 2014 en aan de algemene beleidsnota inzake gelijke kansen van 2 december 2014⁴.

Vanuit de spijtige vaststelling dat in de algemene beleidsnota gelijke kansen de problematiek van de gelijke kansen van ouderen helemaal niet aan bod komt heeft de FAVO zich bij het uitwerken van dit advies ook laten leiden door het reeds eerder gegeven advies 2014/3 van 29 april 2014.

ADVIES

1. Inspanningen tegen de leeftijdsdiscriminatie

Elke vorm van discriminatie, ook op basis van leeftijd, moet weggewerkt worden zoals bepaald door de antidiscriminatiewet.

De Federale Adviesraad voor Ouderen constateert dat er onvoldoende beleidsinspanningen geleverd worden in de strijd tegen leeftijdsdiscriminatie ('ageism') en het afdwingen van de bestaande wetgeving. Een beleidswerking rond gelijke kansen moet uitgaan van het gegeven dat burgers in de loop van hun leven kunnen geconfronteerd worden met achterstellingsmechanismen die hun volwaardige en gelijkwaardige participatie aan het maatschappelijke leven in de weg staan. Het is aan het beleid om deze mechanismen (drempels) te traceren, weg te werken of te compenseren en

⁴ Algemene beleidsnota van Staatssecretaris Elke Sleurs van 25 november 2014 doc 54 0588/021 en algemene beleidsnota van Staatssecretaris Elke Sleurs van 2 december 2014 doc 54 0588/033

om te voorkomen dat er zich nieuwe achterstellingen ontwikkelen. Hierbij moet gewerkt worden op 3 niveaus: personen uit kansengroepen, de kansengroepen zelf en de samenleving in haar geheel (burgergericht).

2. Maatschappelijke visie op leeftijdsdiscriminatie

De Adviesraad stelt ook vast dat het aanpakken van leeftijdsdiscriminatie vrij complex en ambivalent is. Veel mensen lijken dit type van discriminatie minder erg te vinden dan andere vormen van discriminatie. Ook in de rechtspraak is een consequente bestraffing van leeftijdsdiscriminatie minder terug te vinden dan andere vormen van discriminatie. De ouderen zelf zijn onvoldoende vertrouwd met hun rechten en de bestaande meldpunten hiervoor. Toch worden ze regelmatig geconfronteerd met het weigeren van producten of met een opgeklopte prijsvorming. Banken en verzekeringsmaatschappijen rechtvaardigen dit “op een objectieve en redelijke manier”. Verstrenging van de wettelijk ingebouwde soepelheid moet hier overwogen worden.

De Adviesraad stelt zich de vraag in hoeverre bij het uitvoeringsbesluit inzake positieve acties, waarop nu al sedert 2007 gewacht wordt, zal gefocust worden op de discriminatiegrond leeftijd

3. Toegankelijkheid tot publieke ruimten

De publieke ruimte moet voor iedereen en integraal toegankelijk worden. Dit betekent dat alle voorzieningen voor wonen, werken en leven effectief bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar moeten worden voor iedereen. Voor ouderen is algemene toegankelijkheid belangrijk om individuele zorgvragen te vermijden of uit te stellen. Er mag niet enkel aandacht besteed worden aan fysieke beperkingen, maar eveneens aan visuele, auditieve en cognitieve beperkingen. Het verhogen van de dementievriendelijkheid van de openbare ruimte is een goed voorbeeld van dit laatste aspect.

4. Toegankelijkheid van overheidsinformatie en internet

Ook overheidsinformatie moet toegankelijk en betrouwbaar zijn voor alle burgers. Mondelinge, schriftelijke, audiovisuele of digitale publieke informatie moet verstaanbaar zijn voor iedereen.

Het internet moet integraal en voor iedereen toegankelijk worden. De doelstelling moet zijn dat alle overheidssites het AnySurfer-label halen, dat garant staat voor webtoegankelijkheid. De overheid moet ook de private sector stimuleren om het Anysurfer-label ingang te doen vinden. Het mag evenwel geen alibi zijn om de klassieke communicatiemiddelen terzijde te schuiven.

5. Toegang tot goederen en diensten

Ons land moet een voortrekkersrol spelen bij het verzekeren van de universele toegang tot goederen, bij prioriteit op het vlak van private verzekeringen. Ze moet een transparant en gefundeerd regelgevend kader creëren met doeltreffend toezicht. Het gebruik van leeftijdsgrenzen in verzekeringen kan enkel wanneer deze redelijk en objectief zijn.

5.1 Hospitalisatieverzekeringen

De wetgeving op hospitalisatieverzekeringen moet expliciet een motivatieverplichting opnemen, vooral voor premieverhogingen in functie van leeftijd. Ook de gebruikte gegevens om de risico's en premies te berekenen moeten transparant, openbaar, recent, objectief en onafhankelijk zijn;

5.2 Autoverzekeringen

Leeftijdsneutrale autoverzekeringen dienen gewaarborgd te worden. Hogere leeftijd mag op zich geen argument zijn om een verzekering op te zeggen of te weigeren. De criteria om al dan niet een voertuig te mogen besturen, moeten voor alle leeftijden dezelfde zijn. Instanties die toch een

onderscheid maken, moeten kunnen bewijzen dat de betrokkenen niet langer bekwaam zijn om een voertuig te besturen. Dit onderzoek dient te gebeuren door een onafhankelijke instantie.

6. Universele toegang tot goederen en diensten vanuit Europees perspectief

Ons land moet een voortrekkersrol spelen bij het verzekeren van de universele toegang tot goederen, diensten en faciliteiten vanuit Europees perspectief. In EU-verband houdt dit o.m. in dat:

- de toegankelijkheid in alle domeinen voor een onafhankelijk en zelfstandig leven met een verbeterde levenskwaliteit voor eenieder moet bevorderd worden door een sterke en ambitieuze Europese toegankelijkheidsverordening;
- toegankelijkheid een voorwaarde moet worden voor alle EU-fondsen die de infrastructuurontwikkeling ondersteunen;
- het aanwenden van het European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities (Europese Innovatievenootschap voor Verzorgde Steden en Gemeenschappen) om stedelijke ruimten aan te passen aan de noden van de verouderende bevolking.

7. Arbeid en tewerkstelling

Uit de diversiteitsbarometer van het CGKR van 2012 blijkt dat in België slechts 37,8% van de 55-plussers werkte. Het Europese gemiddelde bedroeg 46,3%. Volgens de Lissabondoelstellingen moet zelfs de helft van de 55-plussers aan het werk zijn. België zit daar ver onder! Positieve acties zijn hier aangewezen.

8. Personen met een handicap

Zowel bij de overheid als in de bredere maatschappij vertrekt de beeldvorming rond handicap nog teveel vanuit een medisch model, dat handicap benadert vanuit een tekort-denken. Dit belemmert gelijke en volwaardige rechten voor personen met een handicap. Er moet sterker ingezet worden op de omschakeling naar het sociaal en cultureel model dat het VN-Verdrag voorschrijft. Een strikt toezicht op de toepassing van de VN-Conventie van de Rechten van Personen met een handicap is noodzakelijk.

9. (Huishoudelijk) geweld tegen ouderen

De FAVO vraagt uitdrukkelijk meer aandacht voor huishoudelijk geweld tegen ouderen en oudere vrouwen in het bijzonder. Vooral ouderen die zorgen nodig hebben, verdienen extra aandacht om alle mogelijke vormen van mishandeling te voorkomen en op te sporen.

10. Seksuele geaardheid

Er is weinig zicht op de leef-, woon- en zorgomstandigheden van holebi's ouder dan 60 jaar. Holebi-ouderen groeiden vaak op in een tijd waarin homoseksualiteit amper bespreekbaar was. Zij kampen dikwijls met eenzaamheid, mobiliteitsproblemen en sociaal isolement. De onwetendheid en onverdraagzaamheid van leeftijdsgenoten is daardoor vaak groot. De overheid dient bijzondere aandacht te hebben voor deze vaak onzichtbare groep in onze maatschappij.

11. Interfederaal centrum voor Gelijke Kansen en Bestrijding van discriminatie en racisme

Zoals de Verenigde Naties duidelijk vragen, moet elke burger van elk land zich tot één instantie kunnen wenden als slachtoffer van discriminatie op basis van één van de door wetten en decreten beschermde criteria. Het nieuw opgerichte Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme is hiertoe een eerste stap. Ook de inkanteling van de lokale meldpunten draagt hier toe bij. Enkel de (trans)genderdiscriminatie blijft voorlopig behoren tot de aparte bevoegdheid van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. De FAVO dringt dan ook aan op de spoedige oprichting van het overkoepelend Nationaal Instituut voor de Rechten van de Mens, waar beide instituten kunnen ingebed worden. Op deze wijze kan voldaan worden aan de terechte vraag van de Verenigde Naties. Hierdoor moeten in de toekomst discriminaties die interfereren met gender bij één instantie gemeld kunnen worden.

12. Gendermainstreaming: interdepartementale coördinatiegroep

Deze geïntegreerde impactanalyse voor genomen regeringsbeslissingen dient ook rekening te houden met generatie-effecten. Zo heeft bv de individualisering van de pensioenrechten een ander impact op jonge werknemers, dan op oudere werknemers (vooral vrouwen).

13. Bescherming van de mensenrechten van oudere personen.

De bescherming van de mensenrechten van oudere personen moet een aandachtspunt zijn voor alle beleidsverantwoordelijken en de Europarlementsleden in het bijzonder. Dit kan o.m. in het kader van de open VN-Werkgroep en door aan te sturen op de oprichting van een EU-dialoggroep met alle betrokkenen voor het bespreken van de rechten van de oudere personen.

14. Werk maken van de Europese aanbeveling

In ons land moeten de regeringen werk maken van de Aanbeveling CM/Rec (2014)2 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten inzake de bevordering van de Mensenrechten van Oudere Personen, aangenomen door het Comité van Ministers op 19 februari 2014.

15. De evaluatie van de antidiscriminatiewetten van mei 2007

De FAVO vraagt dat bij de voorziene evaluatie van de WAD van 2007 expliciet aandacht gaat naar de discriminatie op basis van leeftijd en hoopt dat het nieuwe Interfederaal Gelijkekansencentrum in de toekomst meer ruchtbaarheid zal geven aan zijn acties en standpunten inzake leeftijdsgebonden discriminatie.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 16 maart 2015

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/5

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 & 3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit :

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET REGEERAKKOORD, DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE ARMOEDEBESTRIJDING EN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen.

Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de maatschappelijke integratie en de armoedebestrijding.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding heeft de Raad een bespreking gewijd aan het regeerakkoord, aan de algemene beleidsverklaring inzake armoedebestrijding van 13 november 2014, aan de algemene beleidsnota inzake maatschappelijke integratie van 24 november 2014 en aan de algemene beleidsnota inzake armoedebestrijding van 1 december 2014⁵

Bij het uitwerken van dit advies heeft de FAVO zich ook laten leiden door de reeds gegeven adviezen 2013/5 van 25 juni 2013 en 2014/5 van 16 juni 2014.

HET ADVIES

1. De Raad betreurt dat zowel in het regeerakkoord als in de algemene beleidsnota de ouderen als specifieke doelgroep niet aan bod komen daar waar de cijfers nochtans aantonen dat naast de jongeren ook vele ouderen (niet minder dan 1 op 5) – en in het bijzonder de alleenstaande ouderen en de vrouwen – het heel moeilijk hebben om de eindjes aan mekaar te knopen.
2. Armoedebestrijding vraagt een structurele aanpak. Hoe nuttig initiatieven, die hulp bieden aan zij die zich in armoede bevinden of met het risico geconfronteerd worden, ook zijn (kringloopwinkels, sociale kruideniers, voedselbanken, financiële hulp...), de echte oplossing moet gezocht worden in een duurzame benadering, die door het waarborgen van sociale grondrechten juist ervoor zorgt dat armoede wordt voorkomen.
3. Armoedebestrijding is dermate veelomvattend dat een transversale aanpak en monitoring absoluut aangewezen is. Het opstellen van een derde federaal actieplan dient grondig te gebeuren en zoals de staatssecretaris het aangeeft in haar beleidsnota dient de uitwerking en de evaluatie te

⁵ Algemene beleidsverklaring van staatssecretaris Elke Sleurs van 13 november 2014 doc 54 0020/009, Algemene beleidsnota van minister Willy Borsus van 24 november 2014 doc 54 0588/019 en Algemene beleidsnota van staatssecretaris Elke Sleurs van 1 december 2014 doc 54 0588/032

gebeuren met de participatie van alle stakeholders. De FAVO durft erop rekenen dat de ouderenorganisaties en hun adviesorganen mee zullen betrokken worden in de opmaak en de implementatie van dit derde plan.

De FAVO vraagt eveneens een structurele betrokkenheid bij de werkzaamheden van het Belgisch platform tegen armoede en sociale uitsluiting.

4. De impact van de non take-up van rechten is nog onvoldoende in kaart gebracht en moet in het kader van de armoedebestrijding meer aandacht krijgen. Het volstaat niet om potentiële rechthebbenden aan te sporen om hun rechten op te eisen. Diverse factoren spelen immers een rol bij het hypothekeren van het spontaan naar instellingen of sociale diensten toestappen. Diensten moeten daarom sterk aangespoord worden om proactief te werken. Uiteraard moet hierbij voldoende respect opgebracht worden voor de privacy van de doelgroep.

Aan het Netwerk van Federale Armoedeambtenaren moet opdracht gegeven worden om alle automatische rechten in kaart te brengen en een actieplan op te stellen.

De automatische toekenning van rechten moet een prioritair aandachtspunt blijven in alle beleidsdomeinen. Enige voorzichtigheid is evenwel geboden want deze automatisering mag geen afbreuk doen aan een even noodzakelijke mogelijkheid voor individuele begeleiding op maat. Bovendien moet erover gewaakt worden dat de rechthebbende voldoende controlemogelijkheid behoudt over de toekenningsproces.

Daar waar de automatische rechtentoekenning niet mogelijk is, dient nog meer dan in het verleden ingezet te worden op het actief opsporen en benaderen van potentieel gerechtigden. De sociale onderbescherming moet een permanent aandachtspunt uitmaken.

5. De FAVO heeft in het verleden reeds meermaals expliciet aandacht gevraagd voor de Inkomensgarantie voor ouderen (IGO) en de verschillende minimumpensioenen. De jongste jaren is weliswaar sterk ingezet op de verhoging ervan maar toch blijven de minimumpensioenen te laag.

De FAVO verheugt er zich wel over dat bij de verdeling van de door het Generatiepact voorziene welvaartsenveloppe een verhoging van de minimumpensioenen en de oudste pensioenen werd weerhouden.

6. Om de ouderen toe te laten volwaardig deel te nemen aan alle aspecten van het maatschappelijk leven is het nodig dat zowel de wettelijke pensioenen als de bijstandsregelingen de meest kwetsbaren onder hen ondersteuning bieden. Zij moeten bovendien structureel gekoppeld worden aan de welvaartevoluitie.

7. Elk stelsel kent zijn eigen gewaarborgd minimumpensioen. Dit zorgt er voor dat gepensioneerden op het vlak van minimumbescherming verschillend behandeld worden al naargelang ze werknemer, zelfstandige of ambtenaar zijn. Een gelijkschakeling is nodig.

8. De invoering van de IGO en de substantiële verhoging ervan hebben een niet te miskennen rol gespeeld in het terugdringen van het armoederisico bij ouderen. Het grootste probleem blijft echter de tienduizenden ouderen die reeds van voor 2010 een heel laag pensioen hebben, maar bij gebrek aan kennis of administratieve vaardigheden nog geen IGO aanvraag indienden. Voor deze groep zou de administratie automatisch met terugwerkende kracht een inkomensonderzoek moeten doen.

9. Bij het omschrijven van het armoederisico wordt veelal verwezen naar de EU-SILC-enquête. Dit is evenwel een vrij enge methodiek die alleen de inkomensarmoede in aanmerking neemt. Zoals de beleidsnota terecht opmerkt is armoede niet enkel een kwestie van geld. De FAVO dringt erop aan dat een bredere benadering zou plaats vinden dan de EU-SILC-methode.

Gebruik maken van referentiebudgetten moet aangemoedigd worden omdat deze meten wat minimaal nodig is om op een menswaardige manier deel te kunnen nemen aan de samenleving. Het uitgavenpatroon van verschillende bevolkingsgroepen, waaronder ook gepensioneerden, kan aldus

goed in kaart worden gebracht. Het vormt bovendien een goede leidraad voor de OCMW' s bij het afdichten van noden en het garanderen van een menswaardig inkomen.

10. De beperkte zichtbaarheid van achterstelling en armoede op het platteland (de “stille” armoede) met een uitgesproken multidimensionaal karakter verdient bijzondere aandacht.

11. De FAVO vraagt ook een specifieke benadering van de oudere zelfstandigen, die het slachtoffer zijn van een faillissement of die noodgedwongen een niet rendabele zaak verderzetten. Een betere voorlichting en een adequate begeleiding moeten de weg en de drempel naar financiële hulp meer transparant maken.

12. Alhoewel de energiearmoede vrij moeilijk correct te berekenen is zijn er toch duidelijke tekenen die aangeven dat er een groeiend probleem is met de betaalbaarheid van energie.

De bestaande maatregelen tegen energiearmoede hebben elk hun nut, maar zijn ongetwijfeld vatbaar voor uitbreiding en verbeteringen. Zo kunnen premies voor energiebesparende initiatieven en renovatiepremie's zeker structurele oplossingen bieden, maar die instrumenten bereiken juist niet hun doel voor personen (ook dikwijls ouderen) met een laag inkomen en die niet beschikken over kapitaalreserves. Dit geldt ook voor diegenen die geen voorfinanciering aankunnen omdat zij moeilijk toegang hebben tot krediet of die afhankelijk zijn van het initiatief van hun verhuurder.

13. In een samenleving waarop informatie- en communicatietechnologieën steeds sterker hun stempel drukken, steken nieuwe vormen van uitsluiting de kop op. Ook al verkleint de digitale kloof door de toename van het aantal internetgebruikers, toch wordt die kloof ook alleen maar dieper, omdat die kloof steeds moeilijker te overbruggen valt voor hen die geen deel (kunnen) uitmaken van de digitale wereld. Waar de ongelijke toegang hoofdzakelijk samenhangt met de materiële levensomstandigheden komt daar voor de ouderen nog een zware psychologische drempel bij: zij hebben de digitale opleiding gemist en onderkennen veelal het nut – laat staan de noodzakelijkheid – van een digitale toegang.

De FAVO dringt aan op bijzondere inspanningen voor de groep ouderen maar wijst er tegelijkertijd op dat de overheidsinstellingen de niet –internet- gebruikers niet mogen discrimineren en dus moeten zorgen voor het behoud van de klassieke communicatiekanalen.

14. Arm zijn kan leiden tot ongezonde leefpatronen, onderbenutting van preventie en medische zorg, en leidt tot een haast ondoorbreekbare spiraal naar een substantieel lagere levensverwachting. Het is het Mattheus effect van de gezondheidszorg: wie al het gezondste leeft, doet het meest beroep op medische hulp. Wie die hulp het best kan gebruiken, doet er meestal geen beroep op. Uitgaande van deze vaststelling zou de overheid niet mogen aarzelen om nog meer in te zetten op het verbeteren van de inkomenspositie van diegenen die geconfronteerd worden met het armoederisico, waaronder een grote groep ouderen. Hierbij is het terugverdieneffect op het vlak van de gezondheidszorg een relevante troefkaart. De betaalbaarheid van gezondheidszorg moet verzekerd worden en de toegang tot de zorgverstrekkers moet laagdrempeliger en meer doorzichtig gemaakt worden.

15. Voor ouderen in armoede is het risico op sociale uitsluiting en vereenzaming reëel. Stimulansen om de sociale en culturele participatie te ondersteunen en te verhogen blijven uiterst belangrijk. In haar antwoord op het advies 2013/5 verbond staatssecretaris De Block er zich toe om bij de uitbouw van het Fonds voor sociale participatie en sociale activering ook rekening te houden met de specifieke doelgroep van ouderen. Is de huidige regering bereid om dit engagement ten uitvoer te brengen ?

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 16 maart 2015

De Voorzitter,

Luc JANSEN

De Ondervoorzitter,

Willy PEIRENS

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/6

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE PROBLEMATIEK VAN DE OPNAME VAN HET AANTAL STUDIEJAREN IN DE PENSIOENBEREKENING.

SITUERING VAN HET ADVIES

Er bestaan drie verschillende regimes.

- **Werknemers in de privésector** kunnen onder bepaalde voorwaarden studiejaren regulariseren binnen de 10 jaren die volgen op het einde van de studie, middels het betalen van een bijdrage.

De geregulariseerde perioden tellen wel niet mee om aan de voorwaarden te voldoen voor vervroegd pensioen.

- **Zelfstandigen** kunnen studiejaren regulariseren onder bepaalde voorwaarden, zelfs tot aan de vooravond van de opname van hun pensioen.

De geregulariseerde periodes tellen niet mee om aan de voorwaarden te voldoen voor vervroegd pensioen.

- **Vastbenoemde ambtenaren** genieten tot 31 december 2015 van een automatische en gratis bonificatie van hun diploma, indien het diploma nodig is voor aanwerving of promotie.

De toegekende periode telt mee in de voorwaarden om op vervroegd pensioen te gaan.

Vanaf 1 januari 2016 tot 31 december 2029, worden diplomabonificaties geleidelijk aan niet meer in aanmerking genomen in geval van vervroegde pensionering. Als besluit kunnen we stellen dat de huidige stelsels te verscheiden zijn waardoor ze als onrechtvaardig bestempeld worden.

ADVIES

De FAVO is van mening dat een uniforme regeling meer dan noodzakelijk is en stelt één gemeenschappelijke reglementering voor tussen loontrekkenden, ambtenaren en zelfstandigen.

Daarbij moet iedereen de gelegenheid hebben om regularisatie bijdragen te betalen en dit tot aan de vooravond van het pensioen.

De FAVO stelt ook voor dat deze geregulariseerde periodes niet alleen gelden voor de berekening van het pensioen, maar dat deze eveneens in aanmerking genomen worden voor de loopbaanvoorwaarde voor het vervroegd pensioen.

Goedgekeurd bij de plenaire vergadering van 19 mei 2015

De Voorzitter,
Luc JANSEN

De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/7

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

**ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN, MET BETREKKING TOT DE OPRICHTING VAN EEN NATIONAAL PENSIOENCOMITÉ, EEN KENNISCENTRUM EN EEN ACADEMISCHE RAAD.
(WETSONTWERP VAN 15 APRIL 2015 DOC 54 1022/001)**

SITUERING VAN HET ADVIES

Het wetsontwerp tot oprichting van een Nationaal Pensioencomité, een Kenniscentrum en een Academische Raad werd op 13 mei 2015 gestemd.

De FAVO reageerde reeds in haar advies 2015/3 van 16 maart 2015 op deze beleidsnota en over de oprichting van een Nationaal Pensioencomité. De FAVO eiste formeel *“een echte betrokkenheid binnen de Nationaal Pensioencomité voor de uitvoering en realisatie van de modernisering van de verschillende pensioenregimes”*.

Dit wetsontwerp met zijn bepalingen over de samenstelling en de werking van het NPC bevat geen enkele waarborg voor het verzekeren van de door de FAVO gevraagde rechtstreekse betrokkenheid.

ADVIES

De FAVO herhaalt haar vraag naar een echte betrokkenheid bij het Nationaal Pensioencomité. Het FAVO verwijst hiervoor naar het rapport van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 van juni 2014 (Blz. 62, §7.7.2.4 Vii) waar de aanbeveling staat dat *“de voorzitter of vertegenwoordiger van de ‘Federale adviesraad voor ouderen’ kan met raadgevende stem betrokken worden bij de besprekingen in de schoot van het Nationaal Pensioencomité”*.

Goedgekeurd in de plenaire vergadering van 19 mei 2015

De Voorzitter,

Luc JANSEN

De Vicevoorzitter,

Willy PEIRENS

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/8

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET PENSIOENSYSTEEM MET PUNTEN

SITUERING VAN HET ADVIES

- De Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 heeft een bijkomend advies geformuleerd m.b.t. de “zware beroepen, het deeltijds pensioen en een eerlijke flexibiliteit in het pensioenstelsel.”
- In de algemene beleidsnota van de Minister van Pensioenen van november 2014 lijken deze punten gekoppeld aan de introductie van een puntensysteem tegen 2030. De Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 heeft deze problematiek reeds bestudeerd, en zal zijn onderzoek hierover verderzetten.

ADVIES

- De FAVO herinnert aan zijn standpunt uiteengezet in zijn advies over het Regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake pensioenen (advies 2015/3 van 16 maart 2015, §2.2.6.1 Transparantie).

“Voor de administratieve beheersbaarheid, en om de solidariteit en het intergenerationele evenwicht op het collectieve niveau zichtbaar te maken, is een transparant systeem van essentieel belang. Daarenboven moeten alle burgers in staat zijn te begrijpen op welke wijze hun eigen pensioenrechten worden opgebouwd, zodat ze in het licht daarvan hun eigen beslissingen kunnen nemen.”

De FAVO heeft kennis genomen van het voornemen van de regering om in navolging van de “Commissie Pensioenhervorming” te kiezen voor een puntensysteem. Zonder een doelstelling op zichzelf te zijn, zou het mogelijk een hanteerbaar instrument kunnen zijn om de duur van de loopbaan te valoriseren en een meer duidelijke band te creëren tussen de duur van de loopbaan en het gemiddeld arbeidsinkomen van de actieven en de pensioenberekening. In principe zou een puntensysteem, met wettelijke vastlegging van de wijze waarop in de toekomst variabelen worden verrekend, moeten zorgen voor meer toekomstzekerheid. Daarnaast zou dit moeten leiden tot een definitieve verankering van de koppeling van de verworven lonen en de loonplafonds aan de welvaartevolucie en voor minder adhoc beleidsinterventies.”

Met de wiskundige berekeningsformule voor het vastleggen van de waarde van een punt laat de “Commissie Pensioenhervorming” wel ruimte voor elke regering om zich te beroepen op de noodzakelijke budgettaire neutraliteit om de deltafactor (de vervangingsratio) aan te passen.

Ook met een puntensysteem is er dus geen sluitende toekomstzekerheid. Of een dergelijk systeem kan worden verantwoord door te verwijzen naar meer transparantie en meer eenvoud voor de doorsneeburger is voor de FAVO meer dan twijfelachtig. De FAVO is van mening dat de regering voldoende tijd moet nemen om een aantal praktische alsook meer principiële onduidelijkheden verder te onderzoeken

Bijkomende studies zijn nodig over de consequenties van het organiseren van drie aparte puntensystemen voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren, en over de invloed op de waardering van een punt van de economische conjunctuur op het ogenblik van de pensionering.

Een al te grote flexibiliteit, uitsluitend in functie van de economische en/of demografische context, is te vermijden. Dit laatste aspect vraagt dan ook een grondig onderzoek vooraleer de FAVO hiermee eventueel akkoord zou kunnen gaan.

Een adequaat en menswaardig pensioen moet in ieder geval steeds de eerste doelstelling zijn en wordt teveel overgelaten aan wijzigende parameters die weinig zekerheid bieden voor de burger.”

- Volgens de FAVO is er nood aan een maatschappelijk debat over het pensioen met punten om onder meer na te gaan welke de eventuele voordelen en nadelen zijn van een dergelijk systeem in verhouding tot het huidig stelsel.
- Er is ook nood aan meer duidelijkheid over de mogelijke invoering van een deeltijds pensioen en de criteria voor het bepalen van “zware beroepen” in het kader van de mogelijke invoering van een pensioensysteem met punten tegen 2030.

Goedgekeurd bij de plenaire vergadering van 7 juli 2015

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/9

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN MET BETREKKING TOT DE OPSTELLING VAN HET DERDE FEDERAAL PLAN ARMOEDEBESTRIJDING

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen.

Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de maatschappelijke integratie en de armoedebestrijding.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding heeft de Raad conform artikel 3 §2 van de wet van 8 maart 2007 een bespreking gewijd aan de opstelling van het derde federaal plan armoedebestrijding.

ADVIES inzake inkomensarmoede bij gepensioneerden

In 2012 behoort 18,4% van de 65-plussers in België tot de groep met een armoederisico op basis van het inkomen volgens de EU-SILC 2013 gegevens. Dit houdt in dat ongeveer 338.000 65-plussers een inkomen heeft dat lager ligt dan de armoededrempel. In 2012 bedroeg deze 1.074 € netto per maand of 12.890 € netto per jaar voor een alleenstaande.

Het FOD rapport april 2015 rond armoede maakt inzichtelijk dat het armoederisico bij ouderen geleidelijk aan het dalen is. Deze daling is vooral te wijten aan de periodieke verhogingen van de laagste pensioenen (sinds 2000) en van de betere inkomenspositie van de jongste generatie ouderen. Maar ondanks de relatieve daling van de armoede onder ouderen, blijft hun armoederisico wel hoger dan dat van de globale bevolking en hoog in vergelijking met ouderen in andere Europese landen. Vooral de vergelijking met de ons omringende landen is opvallend: Frankrijk: 8.7%; Duitsland: 14.9%; Nederland: 5.5% en Luxemburg: 6.2%.

Het armoederisico bij 65-plus ligt ook merkkelijk hoger dan het armoederisico dan bij de groep jonger dan 65 jaar (= 14,4%).

Inkomensarmoede leidt tot een lagere cultuurparticipatie, minder sociale contacten, minder goede woonomstandigheden en uitstel van gezondheidszorgen.

- De RAAD wenst te wijzen op de **ongelijkheden** die bestaan **in het gebruik van de tweede en derde pensioenpijler**. Wanneer het pensioenbeleid zich te sterk op deze pijlers toespitst, dreigen de bestaande ongelijkheden — tussen lage en hoge pensioeninkomens — verder toe te nemen.

- Inkomensarmoede bij gepensioneerden kan vermeden en teruggedrongen worden door voldoende middelen vrij te stellen voor **de versterking van de eerste pensioenpijler**. (zie FAVO advies 2014/6)

Concreet betekent dit:

- Verdere verhoging van de minimumpensioenen zodat ze toelaten om een menswaardig leven te leiden;
- Automatische koppeling van de pensioenen aan de index om koopkrachtverlies te vermijden;
- Automatische koppeling van de pensioenen aan de welvaart om uitholling van de pensioenen ten opzichte van loontrekkende te voorkomen;
- Een inhaalbeweging van de oudste pensioenen, omdat de welvaartsontwikkeling van de afgelopen decennia niet ten volle verrekend werd in de pensioenen.

ADVIES inzake armoedebestrijding op specifieke terreinen bij gepensioneerden

*Naast het inkomensniveau speelt ook **het uitgavniveau** een pertinente rol in het risico om in armoede verzeild te raken. Ouderen die huren op de private huurmarkt kennen een hoger armoederisico dan huiseigenaars. Ouderen kampen ook vaker met hogere gezondheidskosten en extra kosten voor thuiszorg en -hulp. Dit heeft een belangrijke impact op hun budget. Gecumuleerde kosten kunnen oudere personen in financiële problemen brengen.*

Vandaar dat het armoedeonderzoek meer moet focussen op risicogroepen, niet alleen naar inkomen maar zeker en vast ook naar uitgaven. Dit gebeurt het best via de methode van de referentiebudgetten.

Een referentiebudget bestaat uit verschillende korven van noodzakelijke goederen. Voor ieder product of dienst in een korf wordt een prijs vastgelegd. De optelling van deze prijzen vormt dan het totaalbudget. Op deze manier wordt een minimaal inkomen vastgesteld, rekening houdend met het type huishouden. Zowel in het wetenschappelijk onderzoek naar de meting van armoede als in het onderzoek naar de doeltreffendheid van het minimabeleid zijn referentiebudgetten waardevolle vergelijkingsmaatstaven. Ze laten toe het uitgavenpatroon van verschillende bevolkingsgroepen, waaronder ook 65-plussers, goed in kaart te brengen.

- De RAAD pleit dan ook voor **een ruime toepassing van deze referentiebudgetten** bij het voeren van een effectief armoedebeleid. Het vormt een goede leidraad voor de OCMW' s bij het aftoetsen van noden en het garanderen van een menswaardig inkomen. (zie ook de adviezen 2014/5 en 2015/5)

Naast de pensioenproblematiek en het gebruik van referentiebudgetten, wenst de Raad specifiek aandacht te vragen op volgende terreinen:

- De toegang tot en **het recht op kwaliteitsvolle en betaalbare gezondheidszorg** moet voor alle gepensioneerden verzekerd blijven onder meer door de versterking van de verplichte solidaire ziekteverzekering. Meer specifiek adviseert de Raad (zie ook advies 2015/2):
 - Het wettelijk begrenzen van ereloonsupplementen voor eenpersoonskamers;
 - Prijzen en diensten moeten transparant zijn. De patiënt moet voor zijn opname duidelijkheid krijgen over de kosten van een ziekenhuisopname in functie van de eigen keuzemogelijkheden;

- Een veralgemeende (verruimde) toepassing van de derdebetalingsregeling. Hierdoor moet het uitstelgedrag voor doktersbezoek vermeden worden;
- De toegang tot betaalbare verzekeringen moeten gegarandeerd worden, ongeacht de leeftijd. Bijzondere voorwaarden of weigeringen moeten objectief gemotiveerd worden;
- **Het recht op energie** moet opgenomen worden als grondrecht in artikel 23 van de Grondwet. Er moeten inspanningen geleverd worden voor betaalbare energieprijzen en een gewaarborgde toegang tot energie. Coördinatie met andere beleidsniveaus is hierbij aangewezen.
- Er moet gegarandeerd worden dat elke burger **toegang krijgt tot de informatie- en communicatietechnologieën**. Er dienen maatregelen genomen te worden om lagere telecommtarieven te stimuleren.

Discriminatie moet vermeden worden door het recht op papieren informatie en een fysiek loket te waarborgen voor elke burger. Hij/zij moet op een duidelijke manier geïnformeerd worden over deze mogelijkheid.

- Armoedebestrijding houdt ook rekening met het bieden van **voldoende participatiekansen**. Armoede en sociale isolatie gaan nog steeds hand in hand. Sociale activering en participatie moeten mensen uit hun isolement halen. Er dienen voldoende middelen voorzien te worden voor het Fonds voor Participatie en Sociale Activering, opdat o.a. de OCMW's dit kunnen aanwenden voor het bevorderen van individuele en collectieve vormen van sociale participatie.
- Tenslotte moet **onderbescherming** voorkomen worden door, waar mogelijk, sociale rechten automatisch toe te kennen. Naast inkomens- en gezondheidsrechten dient specifieke aandacht uit te gaan naar mobiliteit, telecom en energie.

Goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 27 oktober 2015

Willy PEIRENS,
De Ondervoorzitter

Luc JANSEN
De Voorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/10

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE COMMERCIALISERING VAN DE GEZONDHEIDSZORG

SITUERING VAN HET ADVIES

België kent een specifiek systeem van gezondheids- en welzijnszorg. Het gaat om een unieke combinatie van vrij initiatief en overheidsregulering. Deze combinatie is verankerd in de Belgische en regionale wetgeving en heeft tot op vandaag een model opgeleverd van universeel toegankelijke en kwalitatief hoogstaande zorg, terwijl de uitgaven niet uitstijgen boven het Europese gemiddelde.

Diverse maatschappelijke evoluties zetten dit model onder druk: de toegenomen individualisering, de voortdurende technologische innovatie in de gezondheidszorg, de internationalisering in het zorgaanbod, de toename van welzijnsnoden, maar ook het debat over de rol van de overheid en de vraag naar belastingverlaging.... Deze maatschappelijke evoluties effenen het pad voor een toenemende rol van commercieel initiatief binnen de gezondheids- en welzijnszorg.

De FAVO maakt zich zorgen over deze ontwikkeling en heeft, na voorbereidend werk in de Commissie Toegankelijkheid tot de gezondheidszorgen, onderstaand advies goedgekeurd. Dit advies is beperkt tot de gezondheidszorgen maar verdere aandacht zal in een latere fase ook gaan naar andere domeinen waar de commercialisering een bedreiging zou kunnen vormen.

ADVIES

1. De FAVO maakt zich zorgen over commercialisering in de gezondheidszorg. Gezondheid is immers geen koopwaar en "een patiënt" kan men niet zomaar herleiden tot een mondige consument:

- Er is een belangrijke informatie asymmetrie tussen zorg aanbieden en zorg vragen
- De patiënt gaat uit noodzaak naar de zorgaanbieder
- De behandelingen kosten zoveel geld dat de patiënt ze onmogelijk uit eigen zak kan betalen.

In het commerciële circuit wordt de gemaakte winst niet volledig geïnvesteerd in de sector zelf.

2. De FAVO merkt ook op dat besparingen in de sector bijna steeds leiden tot kwaliteitsvermindering door o.a. ontslagen of het niet vervangen van personeel/ het aanwerven van minder gekwalificeerde personen.

3. De FAVO wijst tevens op het risico van dualisering van de gezondheidszorg als privéverzekeraars op zoek gaan naar jonge klanten (bij voorkeur) zonder bestaande aandoening. Risicoselectie moet vermeden worden.

4. De FAVO pleit voor een “solidaire gezondheidszorg” door aan iedere persoon gelijke toegang te bieden (a) tot kwaliteitsvolle zorg (b), bepaald en verleend op basis van zorgbehoefte (c) en georganiseerd volgens het principe van solidariteit (d).

a) aan iedere persoon gelijke toegang bieden

De FAVO is van oordeel dat de overheid gelijke toegang voor iedereen in de gezondheidszorg (idem welzijns- en zorgvoorzieningen) moet garanderen en dit op verschillende vlakken.

Er mogen geen drempels ingebouwd worden om de toegang tot voorzieningen te verhinderen. Dit houdt in:

- dat sociaal-economisch zwakkere groepen niet kunnen geweigerd worden, omwille van hun financiële situatie en dat men de zorg aanbiedt tegen een verantwoorde en vooraf transparant gecommuniceerde prijs;
- dat kwalitatieve zorg moet worden geboden aan iedereen op gelijke wijze, dus ook aan de sociaal-economisch zwaksten. Financiële problemen mogen geen belemmering vormen voor het ontvangen van de nodige kwaliteitsvolle zorg;
- Ook andere groepen (de minst mondigen, sociaal achtergestelden...) moeten op een doeltreffende wijze geïnformeerd en begeleid worden. De rechten van de patiënt moeten in een begrijpelijke taal de nodige zorginformatie garanderen.

De overheid garandeert dat elke erkende voorziening zelf (of in samenwerking met andere aanbieders) een voldoende juist zorgaanbod kan creëren en garanderen. Er mag ‘geen zorgaanbod in 2 snelheden’ aangeboden worden.

b) kwaliteitsvolle zorg

De FAVO vindt dat het uitgangspunt van goede zorgverlening is dat elke patiënt dezelfde vorm van kwaliteitsvolle zorg moet kunnen krijgen die hij nodig heeft. De overheid bepaalt de minimale kwaliteitscriteria die een kwaliteitsvolle zorg moeten garanderen. Met o.a. voldoende personeelsomkadering (zowel in aantal als verscheidenheid in disciplines), dat resulteert in kwaliteitsvolle jobs. Besparen op ingezette middelen leidt bijna altijd tot een vermindering van de kwaliteit.

c) bepaald en verleend op basis van zorgbehoefte

De FAVO vindt dat het eerste vertrekpunt en de continue graadmeter van goede zorgverlening de zorgbehoefte van de patiënt is. Dit impliceert:

- dat een gebrek aan betaalvermogen bij de patiënt geen belemmering mag zijn voor het ontvangen van de nodige kwaliteitsvolle zorgen;
- dat er geen selectie mag gebeuren in functie van de graad van zorgbehoevendheid.

d) georganiseerd volgens het principe van solidariteit

De FAVO vindt dat, om een gelijke toegang tot kwaliteitsvolle zorg te kunnen realiseren, los van betaalvermogen of gezondheidswinst, het noodzakelijk is dat de overheid voldoende middelen

vrijmaakt in functie van horizontale (van werkenden naar zieken) als van verticale solidariteit (van rijken naar armen).

5. De FAVO is van oordeel dat ons huidig systeem, verplichte verzekering voor geneeskundige verzorgen de beste garantie biedt op een kwaliteitsvolle gezondheidszorg voor de hele bevolking.

Anderzijds beseft de FAVO dat om het huidig systeem in stand te houden , ook in de toekomst, verdere inspanningen nodig zijn.

Dit is niet nieuw want in het verleden werden alle partijen in het systeem reeds geresponsabiliseerd, beschermingsmechanismen werden ingevoerd voor de armste patiënten en sociale fraude/ fraude in de medische sector wordt en moet verder worden aangepakt.

6. De FAVO benadrukt dat ziekenfondsen in de onderhandelingen met de verstrekkers de vertegenwoordigers zijn van de patiënten. Zij zien toe op de uitgaven maar hebben op vandaag geen medezeggenschap over belangrijke uitgavenposten zoals een ziekenhuisbudget of de prijs van de geneesmiddelen.

7. De FAVO beseft dat Europa en de Europese regelgeving alsmaar belangrijker worden, vaak op indirecte wijze, voor de ziekteverzekering.

De FAVO vindt het bijzonder belangrijk dat er geen beslissingen worden getroffen die de commercialisering van de gezondheidszorg bevorderen, met inbegrip van budgettaire of boekhoudkundige maatregelen, of vrijhandel. Die bedreigingen zijn echter reëel.

8. Een aantal maatschappelijke factoren: de vergrijzing en ontgroening, een hoog aantal werklozen, een stijgend aantal chronisch zieken en de evolutie in de geneeskunde maken dat de uitgaven en de overheidssubsidiëring kritisch worden bekeken. De FAVO pleit ervoor dat de overheidssubsidiëring voor de voorzieningen afhankelijk wordt gemaakt van onder meer:

- het voeren van een uniforme, transparante boekhouding;
- de naleving van de opgelegde kwaliteitsstandaarden, die gecontroleerd worden door de bevoegde overheid;
- de controle op de dagprijs en de supplementen ten laste van de gebruiker;
- controle op mogelijke selectie naar inkomen of zorgbehoefte;

Goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 27 oktober 2015

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/11

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN MET BETREKKING TOT DE ERKENNING VAN DE MANTELZORGER

SITUERING VAN HET ADVIES

De wet van 12 mei 2014 (BS 6 juni 2014) betreffende de erkenning van de mantelzorg die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat, heeft tot doel het kader te scheppen waarbinnen aan bepaalde mantelzorgers een officiële erkenning kan worden toegekend. Om het identificeren en erkennen van mantelzorgers mogelijk te maken heeft de wet voorzien dat een aantal elementen bij Koninklijk besluit moeten worden vastgelegd.

De minister van Sociale Zaken mevrouw DE BLOCK heeft op 6 oktober 2015 de Federale Adviesraad voor Ouderen uitgenodigd zich uit te spreken over het voorstel van uitvoeringsbesluit. Zij heeft tegelijkertijd het advies gevraagd met betrekking tot een voorafgaande wijziging aan de wet van 12 mei 2014.

Na voorbereiding in een gezamenlijke vergadering van de Commissie Toegang tot de gezondheidszorg en de Commissie Maatschappelijke integratie en armoedebestrijding werd op 27 oktober 2015 het volgend advies uitgebracht door de plenaire vergadering van de Federale Adviesraad voor Ouderen.

De Raad verwijst eveneens naar het eerder uitgebrachte advies 2013/1 met betrekking tot de erkenning van de mantelzorg, alsook naar advies 2014/2 inzake een geïntegreerde visie op de zorg voor chronisch zieken in België waar in punt 10 aandacht gevraagd wordt voor de rol van de mantelzorg.

ADVIES

ALGEMEEN

1. De Raad bevestigt voorstander te zijn van een versterking van het sociaal weefsel en de sociale samenhang met daarin een prominente rol voor de mantelzorg, maar weigert mee te stappen in het verhaal van de grotere nood aan informele zorg indien deze beleidsoptie enkel zou aangestuurd worden vanuit budgettaire overwegingen. De erkenning van de mantelzorgers en eventuele begeleidende voordelen mogen geenszins gebruikt worden om het gebrek aan aangepaste structuren zorg en voorzieningen te rechtvaardigen. Beiden zijn essentieel, maar aanvullend in de zorg.

2. De Raad vindt het belangrijk en zelfs noodzakelijk dat de omvangrijke groep van personen, die zich als mantelzorgers belangeloos inzetten voor hun naaste, voldoende waardering en ondersteuning krijgen van de overheid.

3. De Raad herinnert eraan dat de opdrachten moeten worden uitgeoefend in nauw overleg met de professionele omkadering (cfr. Advies 2013/1 “Bijstand en hulp verlenen binnen een niet-beroepshalve finaliteit en in samenwerking met minstens 1 professionele hulpverlener”).

A. HET VOORSTEL VAN WETSONTWERP

1. De Raad kan volledig instemmen met het voorstel om in artikel 2,5° van de wet van 12 mei 2014 elke verwijzing naar “pathologieën”, te schrappen.

In het advies 2013/1 van 25 juni 2013 had de Raad trouwens reeds gewezen op het feit dat zware zorgbehoevendheid, zeker voor wat de ouderen betreft, op zichzelf niet als een ziekte te omschrijven is en dus niet altijd kan gekoppeld worden aan een strikte en chronische medische pathologie.

2. In het advies 2013/1 heeft de Raad ervoor gepleit om geen onderscheid te maken tussen de thuisverblijvende persoon en diegene die in een verzorgingsinstelling is opgenomen.

In de wet werd echter bepaald dat de erkenning een einde neemt bij permanente opname in een dienst voor dag- of nachtopvang. Aangezien de notie “permanente opname” onvoldoende nauwkeurig is, stelt de Raad voor om de omschrijving “opname gedurende een periode van meer van 90 opeenvolgende dagen” in te lassen.

B. HET VOORSTEL VAN KONINKLIJK BESLUIT

1. De omschrijving van zwaar zorgbehoevendheid

1.1. In het advies 2013/1 heeft de Raad onderlijnd dat omwille van de rechtszekerheid en de transparantie het vastleggen van de meetschalen voor de graad van zorgbehoevendheid dient te gebeuren in nauw overleg met de deelstaten.

1.2. De Raad kan zich akkoord verklaren met de in het ontwerp-KB voorziene tools maar rekent erop dat zo spoedig mogelijk kan gebruik gemaakt worden van een veralgemeende BelRai-screening.

De Raad stelt voor dat de inschaling in het kader van een deelstaatreglementering eveneens zonder verdere procedure geldt voor zover deze regelgeving gebaseerd is op dezelfde evaluatiecriteria.

1.3. De Raad apprecieert ten zeerste de implementatie van een verregaande automatische erkenning van de zorggraad, waardoor talloze onnodige procedures worden vermeden.

2. De woonplaatsvereiste

De Raad is akkoord om de erkenning enkel toe te kennen aan personen die mantelzorg verlenen aan zwaar zorgbehoevenden die hun hoofdverblijfplaats in België hebben en er ook hoofdzakelijk effectief verblijven.

3. De tijd die aan mantelzorg wordt besteed

3.1. In het advies 2013/1 merkte de Raad reeds op dat de graad van intensiteit van de geboden hulp en bijstand niet op een algemene wijze in uren kan vastgelegd worden.

Bij het toekennen van een voordeel/recht aan een erkende mantelzorger zou desgevallend wel een minimale tijdsinvestering kunnen ingebouwd worden.

3.2. In elk geval is het bijzonder moeilijk – zometeen onmogelijk – om een opgelegd minimum aan tijdsinvestering te controleren. Het oneigenlijk gebruik van een erkenning als mantelzorger zou kunnen vermeden worden door het opleggen van de verplichting om een medisch attest in te dienen met aangeven van de zorgtaken.

3.3. Indien toch gekozen wordt voor een in uren uitgedrukte erkenningsvoorwaarde is het logisch om daar ook de tijd voor opleiding en ondersteuning in rekening te brengen.

Moet deze tijd dan niet nauwkeuriger omschreven worden? Bovendien is deze tijd enkel a posteriori gekend, wat meteen inhoudt dat een mantelzorger desgevallend met terugwerkende kracht een erkenning – en het daaraan gekoppeld voordeel/recht – zou kunnen verliezen.

De Raad herbevestigt dat hulpverleners en mantelzorgers toegang moeten krijgen tot betaalbare professionele begeleiding en ondersteuning en dat ze op tijd de juiste informatie moeten krijgen die ze nodig hebben.

4. Het aantal mantelzorgers

In het advies 2013/1 heeft de Raad erop gewezen dat, zeker bij zwaar zorgbehoevenden, de mantelzorg heel dikwijls gespreid wordt over verscheidene personen.

De mogelijkheid om per zorgbehoevende meerdere mantelzorgers te laten erkennen is derhalve verantwoord.

De Raad suggereert evenwel om in het algemeen uitvoeringsbesluit geen maximum te voorzien. Ook hier zou ad hoc bij het vastleggen van ondersteunende en beschermende voordelen aandacht kunnen gaan naar een beperking ervan.

5. De medewerking van de ziekenfondsen

De Raad stelt met voldoening vast dat, zoals gesuggereerd werd in advies 2013/1, de administratieve omkadering toevertrouwd wordt aan de ziekenfondsen. Zij zijn het best geschikt, het meest toegankelijk en het best uitgerust om deze taak op zich te nemen. De betrokken diensten van het ziekenfonds moeten eventueel versterkt worden voor deze opdracht (zoals gevraagd in het advies 2013/1).

6. En nog een paar vragen

1. De Raad vraagt zich af of het niet aangewezen is een of ander vorm van beroepsmogelijkheid te voorzien indien een erkenningsaanvraag wordt afgewezen.
2. De Raad vindt het belangrijk dat de aanvraagprocedure zo snel mogelijk verloopt maar heeft toch twijfels bij de oplossing die hieraan geboden wordt in art. 6§3 van het ontwerp-KB.

C. OVEREENSTEMMING WET, VERSLAG AAN DE KONING EN ONTWERP-KB

1. Aangezien dit uitdrukkelijk in de wet voorzien is hoeft in het Verslag aan de Koning niet nog eens vermeld te worden dat ook ontvoogde minderjarigen kunnen erkend worden.
2. Aangezien in het KB hiervan niets terug te vinden is zou de niet-limitatieve lijst van wat onder hulp en bijstand kan verstaan worden, best uit het Verslag aan de Koning verwijderd worden.

D. VERDERE BETROKKENHEID

De Raad wijst er op dat het uitgebrachte advies enkel slaat op de erkenning van de mantelzorger en dat hier geen uitspraak gedaan wordt omtrent het koppelen van sociale voordelen aan de erkenning als mantelzorger.

De Raad rekent er wel op om te gepasten tijde betrokken te worden bij het uitwerken van een statuut sui generis.

Goedgekeurd tijdens de plenaire zitting van 27 oktober 2015

Willy PEIRENS
Ondervoorzitter

Luc JANSEN
Voorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/12

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN MET BETREKKING TOT DE ZWARE BEROEPEN

SITUERING VAN HET ADVIES

Het regeerakkoord van 9 oktober 2014 bevat naast het optrekken van de pensioenleeftijd naar 67 jaar, ook specifieke pensioenmaatregelen voor zware beroepen in de privésector (werknemers en zelfstandigen) en in de openbare sector.

Eind april 2015 gaf de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, op vraag van de regering, een aanvullend advies rond zware beroepen en deeltijds pensioen.

De expertencommissie ontwikkelde geen definitie en meent dat het vastleggen van een lijst van zware beroepen toekomt aan de sociale partners.

Bij wet van 21 mei 2015 (BS 22 mei 2015) werd het Nationaal Pensioencomité opgericht met als eerste opdracht om tegen eind 2015 het concept zware beroepen concreet uit te werken.

Bij wet van 10 augustus 2015 (BS 21 augustus 2015) werd de officiële pensioenleeftijd verhoogd naar 66 jaar in 2025 en naar 67 jaar in 2030.

ADVIES

1. Geen zware beroepen maar zware arbeidsomstandigheden

1.1. De FAVO vindt een reflectie vanuit de notie “zware beroepen” niet zinvol. Het al dan niet zwaar zijn van een beroep is immers direct afhankelijk van de arbeidsomstandigheden waarin het uitgeoefend wordt.

Bovendien is een beroep ook geen statisch en onveranderlijk gegeven.

Innovatie kan ertoe leiden dat een zwaar beroep de dag van vandaag, het niet meer zal zijn in 10 jaar.

Evenzeer is het zo dat een gemakkelijk beroep op de leeftijd van 30 dit misschien niet meer is bij 65 jaar.

Een toekomstgericht arbeidsmarkt- en pensioenbeleid moet daarom vertrekken van ‘zware arbeidsomstandigheden’ (zowel fysisch als psychisch) in plaats van ‘zware beroepen’.

Daarom moet men de objectiverende factoren kennen :

- die ervoor zorgen dat een job niet gedurende een volledige loopbaan lang kan volgehouden worden;

- die ertoe leiden dat een specifieke beroep aan de basis kan liggen van een vroege ziekte of een vervroegd overlijden, rekening houdende met de vermindering van de fysiologische reserves met de leeftijd.

1.2. Aansluitend hierbij kan de FAVO zich helemaal niet terugvinden in het regeerakkoord dat voorziet dat de sociale partners een maximum aantal zware beroepen moeten vastleggen. Ofwel voldoen arbeidsomstandigheden aan de objectieve criteria, en dan is het een zwaar beroep. Ofwel voldoen de arbeidsomstandigheden niet aan de gestelde criteria, en dan is het een haalbare job.

2. Een preventief arbeidsmarktbeleid

2.1. Zoals de Commissie Pensioenhervorming in haar aanvullend rapport betoogt, is het via een vernieuwd arbeidsmarktbeleid en niet via een pensioenbeleid dat we ervoor moeten zorgen dat jobs maximaal werkbaar zijn en blijven. Een arbeidsmarktbeleid komt aan de bron tussen, een pensioenbeleid pas na de feiten. Meer specifiek moet het gaan om een verbetering van arbeidsinhoud, arbeidsorganisatie, arbeidstijdregelingen, opleidingsmogelijkheden en mogelijkheden om van job en/of functie te veranderen...

2.2. Heroriëntatie van werknemers naar lichtere jobs kan een deel van de oplossing zijn, maar maakt op zich geen einde aan de onwerkbare jobs. Deze moeten door nieuwe werknemers ingevuld worden, die op hun beurt opgebrand of ziek zullen afhaken. De discussie moet daarom opengetrokken worden, waarbij niet alleen van de werknemers maar ook van de arbeidsinhoud en de arbeidsorganisatie aanpassingen gevraagd worden.

2.3. Op basis van objectief wetenschappelijk onderzoek moet vastgesteld worden welke arbeidsfactoren ervoor zorgen dat werknemers, zelfstandigen en ambtenaren een bepaalde job geen loopbaan lang kunnen volhouden. De Commissie Pensioenhervorming haalt terecht aan dat zij niet over de expertise beschikt om daaromtrent voorstellen uit te werken.

De FAVO meent dat deze opdracht best kan toevertrouwd worden aan een op te richten commissie binnen de AD Humanisering van de arbeid van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg waar in samenspraak met de sociale partners en met andere betrokken actoren (vooral bij arbeidsgeneeskunde) beoordelingscriteria kunnen vastgelegd worden.

3. Zwaar werk leidt tot versnelde loopbaanopbouw voor pensioen

3.1. Ook preventief arbeidsmarktbeleid kan niet alle zware arbeidsomstandigheden wegwerken. Er zullen dus altijd mensen zijn die geconfronteerd worden met de gevolgen van zwaar werk. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het uitvoeren van zwaar werk gecorreleerd is met welzijn en gezondheid, levensverwachting en levensverwachting in goede gezondheid. Wie jarenlang zwaar werk heeft uitgeoefend en daardoor vroegtijdig sterft, zal in totaal minder pensioen trekken dan anderen.

3.2 Bij zware arbeidsomstandigheden is de FAVO van mening dat de opbouw van de loopbaan sneller moet verlopen dan normaal.

De FAVO stelt voor om de onder zware arbeidsomstandigheden gepresteerde arbeidstijd te vermenigvuldigen met een coëfficiënt (hoger dan 1), teneinde sneller aan de minimale loopbaanvoorwaarden te voldoen om een vervroegd pensioen te kunnen opnemen. De pensioenberekening dient in een correctie te voorzien om een mogelijk pensioenverlies te voorkomen.

4. Responsabilisering

Er moeten voldoende prikkels aanwezig zijn om meer preventief te kunnen handelen, en er voor te zorgen dat zware arbeidsomstandigheden minder zwaar worden door socio-technische of technologische innovaties.

De FAVO is van mening dat werkgevers moeten worden aangemoedigd om, door middel van aanpassingen in de werkorganisatie, zware arbeidsomstandigheden om te buigen naar niet-zware arbeidsomstandigheden. Laat de werkgever dit na, dan kunnen de sociale zekerheidsbijdragen die nodig zijn voor de versnelde loopbaanopbouw van deze werknemers, ten laste worden gelegd van deze werkgever. Zo wordt de werkgever gesensibiliseerd om snel deze werkomstandigheden aan te passen, waardoor de job een werkbare job wordt en de extra sociale zekerheidsbijdrage verdwijnt.

Bij zware job-kenmerken die (nog) niet kunnen verdwijnen door aanpassingen in de werkorganisatie moet de kost voor de versnelde loopbaanopbouw gedragen worden door de algemene solidariteit. Immers, de werkgever kan niets doen aan de maatschappelijke kost die samenhangt met het te vroeg uitstromen van deze werknemers. De samenleving, die toestaat dat mensen onder deze zware arbeidsomstandigheden hun loopbaan moeten afwerken, moet zelf ook deze kost dragen.

Goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 10 november 2015

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

BIJLAGE 2: Samenstelling van de organen van de Federale Adviesraad voor Ouderen⁶

DE RAAD

De samenstelling van de Raad wordt geregeld in het artikel 2 van het koninklijk besluit van 4 juni 2012 tot regeling van de samenstelling en van de werking van de Federale Adviesraad voor Ouderen. De voorzitter van de Raad is de heer Luc JANSEN, de ondervoorzitter de heer Willy PEIRENS.

LEDEN

De Raad bestaat uit 25 effectieve leden en 25 plaatsvervangende leden. Zij werden benoemd bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, zoals gewijzigd bij koninklijk besluit van 23 juli 2013.

In de loop van 2014 hebben er twee personen ontslag genomen uit de FAVO: mevrouw Anne TRICOT en mevrouw Dominique BLONDEEL; in de loop van 2015 waren dit er drie: mevrouw Suzy COECK en de heren Ivan DECHAMPS en Luc EELEN.

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief op het federaal niveau.

Effectief lid	Plaatsvervangend lid
Luc VINCKX	Luc DE CLERCQ
Geert MESSIAEN	Caroline COCQUYT
Michel WUYTS	Florence LEBAILLY

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Nederlandse taalgebied

Effectief lid	Plaatsvervangend lid
Luc VANDEWALLE	Jef MANNAERTS
Théo BOUSMANS	Boudewijn D'HAESE
Luk DE VOS	Gilbert RAYMAEKERS
Willy PEIRENS	Maria PEETERS
Lieve MUS	Petrus VAN TITTELBOOM
Hervé DEVOS	Jean-Luc GRIEP
Georgette DE WIT	Jean-Pierre BAEYENS
Hubert COSSEY	Anita DE NIEL
Sabine SLEGGERS	Etienne DE VOS

Leden van bevoegde organisaties inzake het seniorenbeleid actief binnen het Franse taalgebied

Effectief lid	Plaatsvervangend lid
Françoise CLAUDE	
André BERTOUILLE	Corinne ROSIER
Philippe ANDRIANNE	Jean-Marie ADAM
Luc JANSEN	Michel ROSENFELDT

⁶ Toestand op 31 december 2015

Jean JANSSENS	Gilbert LONNOY
Caroline COUTREZ	Michel FILLEUL
Guy SANPO	Serge DEMORTIER
José COLLIN	Daphné THIRIFAY

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Arlette CRAPEZ-NISOT	Jacques DE NAUW
Irène STEEMANS	Godelieve PATA-MALEKA

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Duitse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Maria BELLIN-MOERIS	Juliette PLOTTES

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE MINISTERS

- Vertegenwoordiger Minister van Pensioenen: de heer Tom WATTHY
- Vertegenwoordiger Minister van Sociale Zaken: de heer Benoît MORES
- Vertegenwoordiger Staatssecretaris Armoedebestrijding en Gelijke Kansen : de heer Luc DUBOIS
- Vertegenwoordiger Minister van Mobiliteit: mevrouw Vera VAN OCH
- Vertegenwoordiger Minister van Zelfstandigen: de heer Vincent VESPA en de heer Bertel COUSAERT

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE ADMINISTRATIES

- Vertegenwoordiger Rijksdienst voor Pensioenen: mevrouw Ilse DE BEULE
- Vertegenwoordiger Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen: mevrouw Anne-Marie DE MAEYER
- Vertegenwoordiger Pensioendienst voor de Overheidssector: de heer John FABRY
- Vertegenwoordiger van de Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels: de heer Ildephonse MURAYI HABIMANA
- Vertegenwoordiger van de FOD Sociale Zekerheid – DG Zelfstandigen: mevrouw Annick FLOREAL
- Vertegenwoordiger van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering: de heer Ri DE RIDDER en mevrouw Christel HEYMANS
- Vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie: mevrouw Anne-Marie VOETS en de heer Kevin VANDENDORPE
- Vertegenwoordiger van de FOD Mobiliteit: mevrouw Véronique VEKEMAN

BUREAU

LEDEN

Voorzitter van de Raad: Luc JANSEN

Ondervoorzitter van de Raad: Willy PEIRENS

Voorzitters en ondervoorzitters van de verschillende Permanente Commissies

<i>Commissie Pensioenen</i>	
Michel WUYTS (Voorzitter)	Hervé DEVOS (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorgen</i>	
Philippe ANDRIANNE (Voorzitter)	Lieve MUS (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Sociale Integratie en de Bestrijding van de Kansarmoede</i>	
José COLLIN (Voorzitter)	Luk DE VOS (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Mobiliteit</i>	
Maria BELLIN-MOERIS (Voorzitter)	Guy SANPO (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Gelijkheid van Kansen</i>	
Jean JANSSENS (voorzitter)	

De vertegenwoordigers van de administraties en de vertegenwoordigers van de Ministers die zetelen in de Raad maken eveneens deel uit van het Bureau.

PERMANENTE COMMISSIES

A. Commissie PENSIOENEN

Leden	
Michel WUYTS	Petrus VAN TITTELBOOM
Hervé DEVOS	Michel ROSENFELDT
Luc VANDEWALLE	Jef MANNAERTS
Willy PEIRENS	Godelieve PATA-MALEKA
Sabine SLEGGERS	Michel FILLEUL
André BERTOUILLE	Luc DE CLERCQ
Caroline COUTREZ	Jacques DE NAUW
Maria BELLIN-MOERIS	Serge DEMORTIER
Théo BOUSMANS	Maria PEETERS
Luc VINCKX	Etienne DE VOS
Luk DE VOS	Gilbert LONNOY
Luc JANSEN	Françoise CLAUDE
Arlette CRAPEZ-NISOT	
Vertegenwoordigers administraties en Ministers	
Anne-Marie DE MAEYER (RSVZ)	Annick FLOREAL (FOD SZ-DG Zelfstandigen)
John FABRY (PDOS)	Ilse DE BEULE (RVP)
Ildephonse MURAYI HABIMANA (DIBISS)	Tom WATTHY (Minister van Pensioenen)
Marc DE BLOCK (RVP)	Johan JANSSENS (PDOS)
Bertel COUSAERT (Minister van Zelfstandigen)	

B. Commissie TOEGANKELIJKHEID TOT DE GEZONDHEIDSZORG

Leden	
Lieve MUS	Godelieve PATA-MALEKA
Philippe ANDRIANNE	Michel ROSENFELDT
Luk DE VOS	Petrus VAN TITTELBOOM
Guy SANPO	Jean-Pierre BAEYENS
Geert MESSIAEN	Jean-Luc GRIEP
Hervé DEVOS	Anita DE NIEL
Irène STEEMANS	Boudewijn D'HAESE
Vertegenwoordigers administraties en Ministers	
Ri DE RIDDER (RIZIV)	Christel HEYMANS (RIZIV)
Benoît MORES (Minister Sociale Zaken)	

C. Commissie SOCIALE INTEGRATIE EN BESTRIJDING VAN DE KANSARMOEDE

Leden	
Luk DE VOS	Jean-Marie ADAM
José COLLIN	Maria PEETERS
Guy SANPO	Caroline COCQUYT
Philippe ANDRIANNE	Gilbert RAYMAEKERS
Jean JANSSENS	Michel ROSENFELDT

Willy PEIRENS	Etienne DE VOS
Lieve MUS	Florence LEBAILLY
Hubert COSSEY	
Luc JANSEN	
Vertegenwoordigers administraties en Ministers	
Anne-Marie VOETS (POD Maatsch. Integratie.)	Luc DUBOIS (Staatsecretaris Armoedebestrijd.)
Kevin VANDENDORPE (POD Maatsch. Integratie)	Vincent VESPA (Minister Zelfstandigen)

D. Commissie MOBILITEIT

Leden	
Guy SANPO	Gilbert LONNOY
Luc JANSEN	Luc DE CLERCQ
Jean JANSSENS	Jacques DE NAUW
Michel WUYTS	Michel ROSENFELDT
Luk DE VOS	Serge DEMORTIER
Lieve MUS	Jean-Marie ADAM
José COLLIN	Anita DE NIEL
Maria BELLIN-MOERIS	Petrus VAN TITTELBOOM
Vertegenwoordigers administraties en Ministers	
Véronique VEKEMAN (FOD Mobiliteit)	Vera VAN OCH (Minister Mobiliteit)
Veronique LAGRANGE (FOD Mobiliteit)	

E. Commissie GELIJKHEID VAN KANSEN

Leden	
Georgette DE WIT	Anita DE NIEL
Jean JANSSENS	Maria PEETERS
Guy SANPO	Etienne DE VOS
Luk DE VOS	Michel ROSENFELDT
Willy PEIRENS	
Hervé DEVOS	
Vertegenwoordigers administraties en Ministers	
Luc DUBOIS (Staatsecretaris Armoedebestrijding en Gelijke Kansen)	

BIJLAGE 3: aanvullende nota's bij het huishoudelijk reglement

- Nota 1: Behandeling van ontwerpadviezen
- Nota 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels
- Nota 3: Benoemingen en ontslagen in de FAVO

NOTA 1: Behandelen van ontwerpadviezen

De ontwerpadviezen worden voorbereid door de Permanente Commissies van de Raad.

Een lid van de Raad kan het voorstel nemen voor een ontwerpadvies door dit volgens de bepalingen van het huishoudelijk reglement te laten inschrijven op de agenda. Dit zal echter worden doorgestuurd naar de Permanente Commissie.

Het Bureau neemt kennis van de gemaakte ontwerpadviezen en beslist of deze ontwerpadviezen klaar zijn om ze voor te leggen ter goedkeuring aan de Raad.

De tekst van de ontwerpadviezen worden ten laatste 10 dagen voor de vergadering overgemaakt aan de leden van de Raad. De leden van de Raad (ook leden die geen lid zijn van de Commissie die het advies heeft voorbereid) bezorgen hun eventuele wijzigingen/opmerkingen ten minste 5 dagen voor de vergadering van de raad aan het secretariaat. Het secretariaat stuurt de opmerkingen over aan de voorzitter en de ondervoorzitter van de Commissie en aan de leden van de Raad.

De voorzitter en de ondervoorzitter hebben dan de nodige tijd om de opmerkingen te bekijken en hierop te reageren.

NOTA 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels

Om discussies te vermijden bij het neerleggen van minderheidsnota's heeft het Bureau het wenselijk geacht om enkele verduidelijkingen aan te brengen bij de behandeling van minderheidsnota's zoals het omschreven is in het artikel 16 van het huishoudelijk reglement van de Raad.

Artikel 16 van het huishoudelijk reglement bepaalt het volgende:

“Wanneer de Raad een advies verstrekt op verzoek van een lid van de Federale Regering of van een van de Wetgevende Kamers, worden op vraag van de betrokken leden de standpunten van de minderheid eveneens meegedeeld.”

- Wat is een minderheidsnota?

Een minderheidsnota is een standpunt van de minderheid dat wordt aangehecht aan een advies uitgebracht door de Raad. Het standpunt moet betrekking hebben op een vooraf ingediend en besproken amendement die niet (geheel) weerhouden werd bij de goedkeuring van het betreffende advies. Bij de goedkeuring van een amendement kan ook de oorspronkelijke tekst als minderheidsnota worden ingediend. Om een minderheidsnota te kunnen indienen dient de Raad dus voor de goedkeuring van het advies (via een amendement) in kennis te zijn gesteld van het afwijkend standpunt. Men zal nota's die zich beperken tot spellingscorrecties, interpuncties of wijziging van een woord vermijden (dergelijke correcties kunnen gemeld worden tijdens de vergadering of voorafgaand aan de vergadering).

- Wanneer kan een minderheidsnota worden ingediend?

Artikel 16 vermeldt duidelijk “wanneer de Raad een advies verstrekt”. Er kan dus enkel sprake zijn van een minderheidsnota van zodra een bepaald advies werd goedgekeurd door de leden van de Raad.

Dit sluit uit dat er minderheidsnota's kunnen worden ingediend tijdens een commissievergadering. In een commissie worden immers geen adviezen gestemd maar worden ontwerpadviezen voorbereid en bestudeerd. Wanneer de meerderheid van de Commissie akkoord is om het ontwerpadvies voor te leggen aan het Bureau wordt het ontwerpadvies verzonden naar het Bureau die beslist of het ontwerpadvies klaar is om verzonden te worden naar de Raad.

Uiteraard wil dit niet zeggen dat er in de commissievergadering geen rekening wordt gehouden met de standpunten van de minderheid. Reeds tijdens de besprekingen in de Commissie kunnen de verschillende leden hun opmerkingen/amendementen op het voorliggende ontwerpadvies neerleggen. Wanneer tijdens de Commissievergadering de meerderheid echter beslist om bepaalde amendementen/opmerkingen niet op te nemen in het ontwerpadvies is het de taak van een goede commissievoorzitter om bij de uiteenzetting van het ontwerpadvies op de Bureauvergadering de amendementen/opmerkingen die niet werden opgenomen in het ontwerpadvies mee te delen, zo kan er op de Bureauvergadering rekening worden gehouden met de verdeeldheid over het ontwerpadvies binnen de Commissievergadering.

Indien het Bureau beslist om het ontwerpadvies over te zenden naar de Raad kunnen er opnieuw opmerkingen/amendementen worden ingediend op het desbetreffende ontwerpadvies. Er werd beslist dat tijdens deze fase zowel opmerkingen/amendementen op het advies kunnen ingediend worden door de effectieve als de plaatsvervangende leden van de Raad. De leden van de commissie

wiens de opmerkingen/amendementen tijdens de commissievergadering niet werden weerhouden kunnen hun opmerkingen/amendementen herformuleren. In deze fase kunnen er nog geen minderheidsnota's worden ingediend.

De voorzitter van de commissie die het ontwerpadvies heeft voorbereid dient een overzicht op te maken van de binnengekomen opmerkingen op het ontwerpadvies.

Tijdens de vergadering van de Raad bespreekt de voorzitter van de commissie die het ontwerpadvies heeft voorgesteld enerzijds het ontwerpadvies (zoals het werd overgemaakt door het Bureau) en stelt hij de leden van de Raad in kennis van de gemaakte opmerkingen op het ontwerpadvies. Hij kan hierbij eventuele suggesties maken om het ontwerpadvies aan te passen aan de ingediende amendementen/opmerkingen.

De leden van de Raad kunnen tijdens de vergadering beslissen of zij de oorspronkelijke tekst van het ontwerpadvies behouden of indien zij deze aanpassen aan de (of een deel van de) gemaakte opmerkingen/amendementen op het ontwerpadvies.

Hierna stemt de Raad over het ontwerpadvies. Krachtens artikel 5 van het huishoudelijk reglement kan de Raad slechts geldig beraadslagen wanneer ten minste de helft van de effectieve leden of, ingeval zij verhinderd zijn, hun plaatsvervanger aanwezig is. Het ontwerpadvies zal zijn goedgekeurd indien overeenkomstig artikel 13 van het huishoudelijk reglement de meerderheid van de leden voor het ontwerpadvies stemt⁷.

Het is pas na de goedkeuring van het ontwerpadviesadvies door de Raad dat er sprake is van een "advies van de Raad" en eventuele leden die betrokken zijn bij de stemming kunnen, in de vergadering waarop het advies werd goedgekeurd, een minderheidsnota neerleggen omdat in het goedgekeurde advies geen rekening werd gehouden met bepaalde opmerkingen/amendementen die werden ingediend. Deze minderheidsnota kan al dan niet ondersteund worden door andere leden die op deze vergadering aanwezig zijn.

- Wie kan de minderheidsnota's onderschrijven?

Artikel 16 spreekt over de "betrokken leden". Gezien men spreekt van de betrokken leden naar aanleiding van het verstrekken van een advies van de Raad dient er teruggesproken te worden naar de goedkeuringsprocedure over het advies dat werd gestemd.

Een advies wordt goedgekeurd door de Raad. Krachtens artikel 4, §§1 en 2 bestaat de Raad uit 25 vaste leden en 25 plaatsvervangers die bij verhindering het effectief lid vervangt. Een advies kan dus slechts worden goedgekeurd door 1° effectief lid; 2° plaatsvervangend lid dat effectief lid dat verhinderd is vervangt. Dit wordt verduidelijkt in artikel 14 van het huishoudelijk reglement. *"Ieder effectief lid is stemgerechtigd voor de Raad. Bij afwezigheid van het effectief lid in de Raad oefent zijn plaatsvervanger dit stemrecht uit."*

Met andere woorden kunnen een advies NIET goedkeuren: 1° Plaatsvervangende leden die niet optreden krachtens een verhinderd effectief lid (deze maken immers geen deel uit van de Raad); 2°

⁷ Artikel 13: "De Raad beslist met meerderheid van stemmen. Bij een gelijk aantal stemmen zal de stem van de Voorzitter doorslaggevend zijn."

Verhinderde effectieve leden (hun stemrecht wordt geabsorbeerd door het aanwezige plaatsvervangend lid). Deze leden kunnen dus nooit betrokken zijn geweest bij het verstrekken van een advies en kunnen dus evenmin de minderheidsnota onderschrijven.

Indien zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid verhinderd is heeft één van deze leden dan een stemrecht voor het advies?

Het artikel 5 van het huishoudelijk reglement bepaalt dat de Raad slechts geldig kan beraadslagen indien ten minste de helft van de effectieve en plaatsvervangende leden aanwezig zijn. Uit deze bepaling kan men afleiden dat het niet noodzakelijk is dat de voltallige Raad zijn goedkeuring geeft aan het advies. Indien men hierboven nog het artikel 15 van het huishoudelijk reglement neemt⁸, kan men afleiden dat enkel aanwezige leden kunnen stemmen (dit volgde logischerwijze ook al uit de bepalingen “effectief lid – plaatsvervanger”).

Indien het effectief en het plaatsvervangend lid niet aanwezig waren op de vergadering van de Raad nemen zij dus niet deel aan de stemming over het advies. Gezien zij niet betrokken zijn bij de stemming kunnen zij evenmin een eventuele minderheidsnota onderschrijven.

CONCLUSIE:

- 1. Een minderheidsnota kan enkel worden ingediend na goedkeuring van een advies, voordien spreekt men van amendementen/opmerkingen.**
- 2. De minderheidsnota's kunnen enkel worden onderschreven door de leden die betrokken zijn geweest bij de stemming, zijnde de effectieve leden én de plaatsvervangende leden die een effectief lid vervangen voor zover zij aanwezig waren op de Raadsvergadering en hebben deelgenomen aan de goedkeuring van het advies waarop de minderheidsnota betrekking heeft.**

⁸ Artikel 15 preciseert dat de stemming gebeurt bij handopsteken (tenzij de stemming geheim is).

NOTA 3: Federale Adviesraad voor Ouderen, benoemingen en ontslagen

Dit document bevat de richtlijnen voor de benoeming en het ontslag van personen in de Federale Adviesraad voor Ouderen.

1 - Benoemingen voor de Federale Adviesraad voor Ouderen

⇒ WIE ?

De wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen voorziet in zijn artikel 4 §1 dat de Adviesraad is samengesteld uit 50 leden, van wie 25 vaste leden en 25 plaatsvervangers.

!! OPGELET: De vertegenwoordigers van de bevoegde Ministers en de vertegenwoordigers van de ambtenaren-generaal van de bevoegde administraties worden NIET benoemd. Deze worden op vraag van de minister aangeduid door hetzij de minister zelf, hetzij de administratie. De administratie/Minister dient zich dus niet steeds door dezelfde persoon te laten vertegenwoordigen, maar kan dit wijzigen in functie van de materie die in de Raad besproken zal worden.

Het Koninklijk besluit van 4 juni 2012 tot regeling van de samenstelling en van de werking van de Federale Adviesraad voor Ouderen legt striktere regels vast. Zo worden er onder andere voorwaarden gekoppeld aan de benoeming en worden de plaatsen van de Federale Adviesraad voor Ouderen onderverdeeld naargelang het taalgebied, teneinde representatief te zijn voor het hele land.

- Vereisten opgelegd door de regelgeving.

1° Alle leden moeten lid zijn van een bevoegde organisatie inzake seniorenbeleid (ontvankelijkheidsvereiste)

Dit wordt duidelijk bepaald in artikel 2 van het KB van 4 juni 2012.

Het lid zijn van een seniorenorganisatie dient te worden bewezen door een bewijs van lidmaatschap. Dit bewijs van lidmaatschap dient ondertekend te zijn door de voorzitter van de organisatie en dient de naam en het adres van de organisatie te vermelden evenals een opgave van de activiteiten van de organisatie die aantoont dat de organisatie als representatief kan worden beschouwd.

!! OPGELET: De wet bepaalt dat de leden lid moeten zijn van een bevoegde organisatie, er wordt niet gezegd dat de leden vertegenwoordiger zijn van die organisatie.

De kandidatuur dient dus persoonlijk te worden opgestuurd door het lid en niet door de organisatie waarvan de kandidaat lid is.

Er dient tevens te worden opgemerkt dat dit de enige ontvankelijkheidsvereiste is voorzien bij wet voor het zich kandidaat stellen voor de Federale Adviesraad voor Ouderen. De overige vereisten (hierna opgesomd) betreffen allen vereisten waarmee de beleidsmakers rekening moeten houden bij de benoeming van de leden. Daarentegen kan de oproep tot kandidaten nog andere ontvankelijkheidsvereisten opleggen (zie => Procedure)

2° Verdeling per taalgebied.

Artikel 2 van het KB van 4 juni 2012 legt naast het lidmaatschap van een representatieve organisatie inzake seniorenbeleid eveneens een verdeling op per taalgebied teneinde de diversiteit van de Raad te garanderen. De wet bepaalt het volgende:

De Raad telt:

- 4 effectieve leden en 4 plaatsvervangende leden van organisaties inzake seniorenbeleid actief op federaal niveau;
- 10 effectieve en 10 plaatsvervangende leden van organisaties inzake seniorenbeleid actief op het Nederlandstalige taalgebied;
- 8 effectieve en 8 plaatsvervangende leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Franse taalgebied;
- 2 effectieve en 2 plaatsvervangende leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad
- 1 effectief en 1 plaatsvervangend lid van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Duitse taalgebied.

3° Pluralistische en representatieve samenstelling van de Raad

Artikel 4 § 1, laatste lid van de Wet van 8 maart 2007 bepaalt dat de Koning bij de benoeming waakt voor de pluralistische en representatieve samenstelling van de Adviesraad.

Deze bepaling houdt in dat er bij de benoeming van kandidaten rekening zal gehouden worden met de ideologische en filosofische verscheidenheid bij de samenstelling van de Raad.

4° Wet van 20 juli 1990 inzake de evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen in de federale adviesorganen

Artikel 2bis §1 van de Wet van 20 juli 1990 bepaalt dat ten hoogste twee derden van de leden van een adviesorgaan van het zelfde geslacht moet zijn.

Hiermee zal men eveneens rekening houden bij de benoeming van de leden.

- Hernieuwbaarheid van het mandaat.

Artikel 4§3, eerste lid van de Wet van 8 maart 2007 bepaalt dat het mandaat hernieuwbaar is. Er worden bovendien geen beperkingen opgelegd op de hernieuwbaarheid. Een lid van de Federale Adviesraad voor Ouderen die zijn mandaat voleindigt ziet kan zich, op voorwaarde dat hij aan de ontvankelijkheidsvereisten voldoet steeds opnieuw kandidaat stellen.

⇒ WANNEER ?

Op welk ogenblik wordt er een benoeming gedaan?

1° Beëindiging van het vierjarig mandaat

“Het mandaat van de effectieve leden en van de plaatsvervangers van de Raad duurt vier jaar en is hernieuwbaar.”

Indien het 4-jarig mandaat van een lid vervalt zal dit lid vervangen worden en zal er een benoeming van een (nieuw) lid plaatsvinden.

2° Ontslag van een lid voor de beëindiging van het vierjarig mandaat

Indien een lid van de Raad ontslag neemt voor het einde van zijn vier jaar durende mandaat, voorziet de wet het volgende (art. 4, §3, tweede lid W. 8 maart 2007).

“Wanneer een lid ontslag neemt voor het einde van zijn vierjarig mandaat, wordt het mandaat van het effectief lid voleindigd door zijn plaatsvervanger”.

Hieruit volgt dat er GEEN nieuwe benoeming zal gebeuren bij het ontslag van een effectief lid. Het mandaat van het effectief lid zal immers worden uitgeoefend door de plaatsvervanger van het effectief lid tot het einde van het vierjarig mandaat van deze laatste.

De wet voorziet niets indien een plaatsvervangend lid van de Federale Adviesraad voor Ouderen zijn ontslag neemt voor de beëindiging van zijn vierjarig mandaat. Uit voorgaande kan echter worden afgeleid dat in dit geval het effectief lid zijn vierjarig mandaat voleindigt zonder plaatsvervangend lid. In dit geval zal er dus evenmin een benoeming plaatsvinden.

Indien er echter een ontslag is van zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid voor het einde van het vierjarige mandaat dient er een benoeming te worden opgemaakt voor de vrijgekomen plaats.

Er mag worden verondersteld dat bij een overlijden dezelfde procedure dient gevolgd te worden als bij een ontslag.

⇒ DUUR

Artikel 4 §3 van de wet van 8 maart 2007 legt de duur van een mandaat vast op 4 jaar.

!! OPMERKING: Wat is de duur van het mandaat indien een effectief lid en zijn plaatsvervangend lid vervangen dienen te worden voor het einde van hun vierjarige mandaat?

Hieromtrent voorziet de wet niets. Er dient wel te worden opgemerkt dat het wenselijk is om in dit geval geen nieuw vierjarig mandaat uit te schrijven, maar een kandidatuur uit te schrijven ter voleindiging van het mandaat van het ontslagnemend effectief en plaatsvervangend lid, teneinde te vermijden dat de Raad na enige jaren geconfronteerd zal worden met een jaarlijkse benoeming van enkele leden.

⇒ PROCEDURE

Hoe gaat een benoeming in zijn werk?

1° Er komt een plaats vrij door ofwel het beëindigen van het vierjarig mandaat, ofwel door het ontslag van een effectief en zijn plaatsvervangend lid voor het beëindigen van het vierjarig mandaat.

2° Ingevolge deze vrijgekomen plaats zal er een oproep tot kandidaten worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. In deze oproep worden de voorwaarden voor het rechtsgeldig indienen van een

kandidatuur opgenomen. Buiten de voorwaarden voorzien bij de wet, zullen volgende ontvankelijkheidsvoorwaarden gesteld worden:

- DOCUMENTEN: Naast het bewijs van een lidmaatschap van een representatieve seniorenorganisatie zal de kandidatuur de naam en het adres van het kandidaat-lid, evenals zijn geslacht dienen te vermelden. Via een curriculum-vitae en een motivatie van de kandidaat zal de kandidaat zijn ervaring dienen aan te tonen in het seniorenbeleid.
- TERMIJN: De oproep tot kandidaten zal een eindtermijn bevatten (ten minste drie maanden) voor het indienen van de kandidaturen. Kandidaturen die ontvangen worden na deze eindtermijn zullen worden geweigerd. Hierbij geldt de datum van de poststempel als bewijs.
- AANGETEKENDE BRIEF: De kandidaturen dienen per aangetekende brief te worden verzonden. Dit om te vermijden dat er betwisting zou ontstaan over de verzenddatum.

Andere voorwaarden die gesteld (kunnen) worden in de oproep tot kandidaten, maar geen ontvankelijkheidsvoorwaarden zijn:

- DOCUMENTEN: Een beschrijving van de rol die het kandidaat-lid uitoefent in de representatieve seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap uitoefent en een eventuele motivering van deze organisatie.
- Vermelding of het kandidaat lid zich kandidaat stelt voor de functie van effectief lid of plaatsvervangend lid.
- Meerderheid van de effectieve en plaatsvervangende kandidaten dient ouder te zijn dan 60-jaar.

3° De verschillende kandidaturen worden ontvangen op de FOD Sociale Zekerheid waar deze zullen worden getrieerd alvorens ze naar de voogdijministers (Minister van Pensioenen en Minister van Sociale Zaken) worden gestuurd.

4° De voogdijministers zullen de verschillende kandidaturen bekijken en hierover overleg plegen met de andere bevoegde Ministers (Ministerraad).

5° Een koninklijk besluit op voorstel van de Minister van Pensioenen en de Minister van Sociale Zaken wordt, na overleg in de Ministerraad genomen, waarin de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen zullen benoemd worden.

2 – Ontslagen in de Federale Adviesraad voor Ouderen

Uiteraard is het mogelijk dat leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen ontslag nemen voor de voleindiging van hun vierjarig mandaat. Hieronder wordt de procedure voor het nemen van ontslag uiteengezet.

⇒ PROCEDURE

1° Het lid moet persoonlijk zijn ontslag indienen

Zoals reeds vermeldt onder het punt “Benoemingen” wordt het lid ten persoonlijke titel benoemd en dus niet als vertegenwoordiger van de seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap dient te bewijzen. Dit heeft enkele gevolgen:

- Het lid dient zelf zijn ontslag kenbaar te maken aan de Federale Adviesraad voor Ouderen. Een ontslag ingediend door de organisatie waarvan het lid het lidmaatschap heeft bewezen wordt niet beschouwd als een ontslag.
- Gezien het lid ten persoonlijke titel wordt benoemd, is het lid niet verplicht om ontslag te nemen wanneer hij geen lid meer is van de seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap heeft bewezen. Dit lid kan zijn vierjarig mandaat beëindigen. Uiteraard dient hij voor een eventuele herbenoeming opnieuw het lidmaatschap te kunnen voorleggen van een representatieve seniorenorganisatie.
- Bij ontslag van een lid kan de seniorenorganisatie waarvan het lid het lidmaatschap heeft bewezen geen nieuwe kandidaat voorstellen. Er zal slechts een benoeming gebeuren wanneer zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid ontslag hebben genomen en in dit geval zal de procedure voor een benoeming gebeuren. Er dient dus een nieuwe oproep tot kandidaten te worden uitgeschreven overeenkomstig de hiervoor beschreven procedure waaraan alle personen die voldoen aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden zullen kunnen deelnemen.

De wetgeving vermeldt geen enkele vormvoorwaarde om het ontslag in te dienen. Om latere betwistingen te vermijden dient het ontslag echter schriftelijk gemeld te worden (e-mail of niet-aangetekende brief volstaat, geen SMS) aan het secretariaat, die de voogdijministers en de (onder)voorzitter van de Raad op de hoogte zal brengen van het ontslag.

2° Wanneer gaat het ontslag in?

Het ontslag zal ingaan vanaf de datum waarop het ontslag ontvangen wordt op het secretariaat. Het ontslag zal eveneens besproken worden met de voogdijminister(s) en op het Bureau van de Raad, waarna het lid dat ontslag heeft genomen een mail zal ontvangen waarin vermeldt wordt dat het ontslag is aanvaard en waarin het lid wordt bedankt voor zijn bewezen diensten.

!! OPGELET: Het ontslag uit de Federale Adviesraad voor Ouderen kan nog worden teruggetrokken tot op het ogenblik van het ontvangen van de mail waarin het ontslag bevestigd wordt. Hierna kan (ondanks dat het lid niet vervangen zal worden indien zijn effectief lid/plaatsvervangend lid niet mee ontslag neemt) er niet meer worden teruggekomen op het ingediende ontslag. Uiteraard kan het betrokken lid opnieuw zijn kandidatuur stellen bij een nieuwe oproep tot kandidaten.

3° Vervanging van het ontslag

Het effectief lid dat ontslag neemt zal vervangen worden door zijn plaatsvervanger. Het plaatsvervangend lid dat ontslag neemt zal niet worden vervangen, hier zal het effectief lid het vierjarig mandaat beëindigen zonder plaatsvervanger.

Indien zowel het effectief lid als zijn plaatsvervanger ontslag neemt, zal er een nieuwe oproep tot kandidaten gebeuren (zie hoger).

Verantwoordelijk Uitgever

Steven Boelens

© 2016 FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50, bus 125
1000 Brussel

E-mail: favo-ccfa@minsoc.fed.be
Website : www.adviesraadouderen.belgium.be

D/2016/10.770/21 (print)
D/2016/10.770/22 (web)